

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce

Vypořádání společného jmění manželů
rozhodnutím soudu

Radim Považan

Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Radim POVAŽAN
Osobní číslo:	R15M0241P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu
Zadávací katedra:	Katedra občanského práva

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů
3. Skutečnosti vedoucí k vypořádání společného jmění manželů
4. Vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu
5. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **30. ledna 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2020**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 1. července 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 9. 4. 2020

.....

Radim Považan

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu práce JUDr. Jindřichu Psutkovi, Ph.D., za jeho vedení, konzultace a odborné rady při vzniku této diplomové práce.

1. Úvod.....	1
2. Vymezení základních pojmů	3
2.1. Režimy společného jmění manželů	4
2.1.1. Zákonný režim	4
2.1.2. Smluvený režim	11
2.1.3. Režim založený rozhodnutím soudu	18
2.2. Správa společného jmění manželů.....	21
2.2.1. Správa v zákonném režimu	22
2.2.2. Správa ve smluveném režimu	25
2.2.3. Správa v režimu založeném rozhodnutím soudu	26
3. Skutečnosti vedoucí k vypořádání společného jmění manželů	28
3.1. Zánik společného jmění manželů.....	29
3.1.1. Smrt jednoho z manželů.....	29
3.1.2. Prohlášení manžela za mrtvého	31
3.1.3. Rozvod manželství.....	32
3.1.4. Změna pohlaví	32
3.1.5. Neplatnost manželství.....	33
3.1.6. Trest propadnutí majetku	35
3.1.7. Prohlášení konkursu.....	36
3.1.8. Schválení oddlužení.....	37
3.2. Zrušení společného jmění manželů.....	38
3.2.1. Režim oddělených jmění.....	38
3.2.2. Režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství	39
3.2.3. Rozhodnutím soudu	39
3.3. Zúžení společného jmění manželů.....	40
4. Vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu.....	42
4.1. Zákonné zásady vypořádání společného jmění manželů	43
4.1.1. Rovnost podílů.....	43
4.1.2. Zápočty	48
4.1.3. Vnosy	53
4.1.4. Určení hodnoty zápočtu a vnosu.....	58
4.1.5. Potřeby nezaopatřených dětí	59
4.1.6. Péče o rodinu	62
4.1.7. Zásluhy o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění	66
4.2. Návrh na vypořádání společného jmění manželů	67
4.3. Způsoby vypořádání společného jmění manželů	70

4.3.1.	Příkazání konkrétní věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů	70
4.3.2.	Příkazání věci do vlastnictví jednoho z manželů s finanční kompenzací pro druhého	71
4.3.3.	Příkazání veškerého majetku jednomu z manželů	72
4.3.4.	Rozdělení věci.....	73
4.3.5.	Příkazání věci do podílového spoluvlastnictví obou manželů	73
4.3.6.	Prodej věci a rozdělení výtěžku	73
5.	Závěr	75
	Seznam použitých zdrojů.....	78
	Seznam použitých zkratk	82
	Cizojazyčné resumé.....	83

1. Úvod

Autor si jako téma své diplomové práce vybral vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu, a to zejména z následujících důvodů. Společné jmění manželů (dále jen „SJM“) je důležitým prvkem tvořící manželské majetkové právo, které je, mimo jiné, upraveno zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v aktuálním znění (dále jen „OZ“), který v této problematice v mnohém navazuje na předchozí právní úpravu zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ 1964“). Manželství a rodinu tvoří zejména členové rodiny, rodinná domácnost a v neposlední řadě samozřejmě společný majetek. Tento majetek je velice důležitou součástí manželství a je nutné, aby jeho nabytí, udržení a případné vypořádání bylo náležitě upraveno. Pokud jsou totiž oba manželé ve svém životě aktivní, tak oba svou činností přispívají k navyšování společného jmění a v případě zániku SJM si oba zaslouží, aby byl tento majetek spravedlivě rozdělen. Je naprosto nepochybné, že společný majetek je jednou z nedílných součástí manželství a například vedle poměrů dětí, které se z manželství narodí, podstatnou otázkou, jenž mezi sebou manželé řeší.

Právě výše zmíněné spravedlivé vypořádání společného jmění je nelehkým úkolem pro soud. Ideální variantou zůstává dohoda mezi manžely, v rámci níž si oba vypořádají společný majetek. Avšak v případech, kdy k dohodě nedojde a vstupuje do těchto vztahů soud, musí zkoumat veškeré okolnosti spojené se společným majetkem. A ve velké většině případů se jedná o komplikované záležitosti, při kterých se manželé prostřednictvím vypořádání společného majetku často snaží o určitou odplatu.

Úprava manželských majetkových poměrů je velice rozsáhlá a nabízí celou řadu majetkových právních režimů a také několik způsobů vypořádání. Za cíl diplomové práce si autor klade komplexně rozpracovat problematiku soudního vypořádání společného jmění manželů tak, aby byla přínosem jak pro čtenáře z řad odborné veřejnosti, tak pro čtenáře laika, který na základě této práce může získat přehled o dané problematice.

Úvodní kapitola bude zaměřena na problematiku společného jmění obecně. Měla by se věnovat tomu, co vlastně pojem SJM znamená a co do něj patří. Tato kapitola popisuje také režimy SJM a u každého z nich se taktéž věnuje jejich správě.

V dalších kapitolách se autor práce bude zabývat skutečnostmi, jenž vedou k vypořádání společného jmění. Považuje za důležité seznámit s nimi čtenáře tak,

aby si dokázal představit nejenom proces soudního vypořádání SJM, ale také vše, co mu předchází.

Největší část diplomové je věnována samotnému vypořádání SJM rozhodnutím soudu. Tato kapitola obsahuje nejenom pravidla pro soudní vypořádání obsažená v § 742 OZ, ale také návrh, který se k soudu podává. Také zahrnuje způsoby, kterými může být společný majetek vypořádán. V této hlavní části dochází k nastínění procesu soudního vypořádání a nelehké úlohy soudu.

V závěru práce by autor rád konstatoval naplnění stanovených cílů a vyjádřil názor k aktuální právní úpravě předmětné problematiky.

2. Vymezení základních pojmů

SJM je jednou ze součástí rodinného práva, potažmo manželského majetkového práva. Tato problematika je v současné době předně upravena v občanském zákoníku, který se v rámci SJM věnuje od obecných ustanovení, přes jeho režimy, ochranu třetích osob až po způsoby jeho vypořádání. Úprava v OZ navazuje na úpravu z OZ 1964.

Legislativní úprava SJM se především snaží nastavit právní rámec vlastnictví dvou osob ke stejné věci, u kterého na rozdíl od podílového spoluvlastnictví platí, že nejsou vymezeny velikosti jednotlivých podílů, a proto také dnešnímu SJM předcházelo označení bezpodílové spoluvlastnictví. Zákodárce se při legislativním procesu velice správně ztotožnil s názvem „jmění“, jelikož to v zákonné definici znamená souhrn majetku a zároveň také dluhů jedné osoby. V rámci SJM se tedy jedná o vztahy manželů nejenom k aktivům, ale taktéž k pasivům.¹

Ve vztahu k bezpodílovému spoluvlastnictví a SJM se ještě sluší dodat, že SJM nahradilo bezpodílové spoluvlastnictví na základě novely zákonem č. 91/1998 Sb., kterým došlo ke změně některých ustanovení zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. Úmyslem zákonodárce zcela jistě bylo přímo nahradit jeden institut druhým. Avšak není možné tvrdit, že oba představují bez rozdílu to stejné. SJM je oproti bezpodílovému spoluvlastnictví něčím zcela novým, co zejména svým rozsahem představuje úplně nový rozměr manželského majetkového práva.²

SJM je v porovnání s dalšími instituty, které upravují majetkovou pluralitu, charakteristické především dvěma základními prvky. Prvním z nich je skutečnost, že SJM může vzniknout pouze mezi manžely. Tím pádem může za současné právní úpravy vzniknout pouze mezi dvěma osobami odlišného pohlaví. Nemůže vzniknout ani mezi snoubenci a ani mezi registrovanými partnery. Je však možné, aby si dvě osoby, které nebudou manžely, sjednaly smluvně úpravu jejich vztahu tak, že svými právy a povinnostmi bude korespondovat s úpravou SJM. Takto smluvně upravený vztah však nemůže vést ke vzniku SJM tak, jak je myšleno v rámci manželství mezi osobami odlišného pohlaví. Dalším ukazatelem, který je charakteristický pro SJM je rovnost. V rámci SJM se projevuje především

---

¹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 1.

² ŠARMAN, J., ŠUPÁKOVÁ, H. *Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely*. 2. aktualiz. a rozš. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2010, str. 23.

bezpodílovým výkonem spoluvlastnických práv. Manželé v rámci SJM nabývají a užívají majetek bez určení podílu. Užívají ho tedy oba stejně. Rovnost nesmí být narušena ani v případě rozšíření či zúžení SJM, kdy je možné konkrétně určit, co do SJM spadat bude nebo nebude, ale už není možné stanovit, že na takto zúženém nebo rozšířeném SJM budou přesně stanoveny velikosti podílů každého z manželů. Nerovné postavení manželů se může projevit například při užívání konkrétních součástí SJM nebo při jeho správě, kdy může být na smluvním základě svěřena správa do rukou pouze jednoho z manželů.³

Jak je uvedeno výše, tak pro vznik a trvání SJM je existence manželství nutná. Avšak pro existenci manželství není existence SJM nezbytná, jelikož zákon počítá hned s několika situacemi, které toto tvrzení dokazují. Konkrétně se jedná o a) prohlášení konkursu, kdy zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela, b) povolením oddlužení, c) uložení trestu propadnutí majetku, kdy je tento trest uložen jednomu z manželů a SJM zaniká výrokem o propadnutí majetku, d) zrušení společného jmění rozhodnutím soudu, e) smluvní vyhrazení vzniku SJM k okamžiku zániku manželství, f) smlouvením režimu oddělených jmění.⁴

2.1. Režimy společného jmění manželů

Obecně tedy platí, že SJM vzniká v momentě uzavření manželství, pokud nedojde k jinému ujednání mezi manžely jako je třeba vznik SJM až ke dni zániku manželství. Rozsah SJM může být buď v zákonném režimu, smluveném režimu, nebo v režimu založeném rozhodnutím soudu. Platí tedy, že do SJM patří vše, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není z něj v souladu se zákonem vyloučeno.⁵

2.1.1. Zákonný režim

Obecně v rámci manželského majetkového práva platí, že pokud se manželé nebo snoubenci nedohodnou jinak, platí v jejich majetkových otázkách zákonný režim. Modifikací zákonného režimu tedy může vzniknout režim smluvený nebo režim založený rozhodnutím soudu. Všechny tři majetkové režimy jsou si z hlediska práva rovny a je tedy možné je mezi sebou vzájemně zaměňovat.⁶

---

³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 2 – 3.

⁴ Tamtéž, str. 16.

⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 708.

⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 123.

Pozitivně i negativně vymezený rozsah aktiv zákonného režimu se nachází v § 709 OZ. Co se týká toho pozitivního vymezení, tak to je v uvedeném ustanovení OZ definováno tak, že „*součástí společného jmění je to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství*“. Z toho vychází, že je nutné splnit kumulativně dvě základní pravidla, přičemž první z nich hovoří o tom, že daný majetek musí nabýt jeden z nich či oba a zároveň tomu tak musí být za trvání manželství. Je to poměrně logické a právní úprava se v tomto snaží poukázat na snahu, aby až na výjimky, mezi manžely za dobu trvání manželství nevznikal jiný spoluvlastnický vztah. Ve vztahu k druhé kumulativní podmínce, tedy časové, týkající se nabytí majetku za trvání manželství, lze dodat pouze tolik, že je to jednoznačná snaha o vymezení jednoznačného časového momentu, od kterého věci již náleží do SJM.

Do SJM pak samozřejmě patří aktiva peněžité i nepeněžité povahy. Mezi ty nejtypičtější příklady aktiv peněžité povahy řadíme zejména „*peněžní příjmy z pracovního poměru včetně odměn či vyplacených prémie, stipendií, příjmů z autorských odměn, odměn za vynálezy, užitné vzory, případně jiné předměty průmyslového vlastnictví, apod.*“⁷. Dále sem řadíme taktéž příjmy sociálního charakteru (důchody, nemocenská, příspěvek na živobytí nebo třeba podpora v nezaměstnanosti) a výhry ze sázek a loterií. Typickými příklady nepeněžité povahy je různý majetek získaný například koupí či směnou. Pro řádné nabytí majetku do SJM dozajista platí, že musí proběhnout v souladu s právními předpisy a jeho získání nesmí být dosaženo trestným činem.⁸

Zákonná úprava vyčleňuje z obecné definice aktiv dva konkrétní případy. Prvním z nich je zisk z výlučného majetku, který se stává součástí SJM. Ziskem se myslí výnos, jenž je ponížěn o všeobecné náklady spojené s předmětným výlučným majetkem. V tomto případě se jedná o změnu oproti předchozí právní úpravě, ve které se součástí společného majetku stávaly výnosy. V OZ došlo tedy ke korekci a to zejména z toho důvodu, že je nespravedlivé, aby manžel nesl sám veškeré náklady (např. údržba) spojené s jeho výlučným majetkem a součástí společného majetku se stával celý výnos. V současné době je tomu tedy tak, že součástí SJM se stane až ta částka (zisk), která je snížena o tyto náklady. Za typické příklady takového zisku lze uvést například nájemné, které plyne za pronájem bytu patřícího do výlučného majetku jednoho z manželů, úroky z výhradních peněz jednoho

---

⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 20.

⁸ Tamtéž, str. 20 – 21.

manžela nebo třeba dividendy. Mylně by se někdo mohl domnívat, že se jedná o vnos. Není tomu tak.⁹

Druhým vyčleněným případem je podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu. Tato součást SJM je z určitého hlediska bezpochyby problematická, protože s takovým podílem je automaticky spojeno podnikatelské riziko.

Obecně však platí, že pokud se manžel stane za trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva, pak je takový podíl součástí společného majetku. Výjimku samozřejmě tvoří situace, při kterých ho způsob nabytí vyčleňuje ze SJM a podíl se stává výlučným majetkem pouze jednoho manžela (typicky dědictví nebo dar). Ustálená rozhodovací praxe soudů se k této problematice staví poměrně jednoznačně. Platí, že pokud je takový podíl získán pouze jedním manželem částečně z prostředků patřících do SJM, pak se bezpochyby stává jeho součástí. S čerpáním společných prostředků je neoddělitelně spojeno udělení souhlasu druhého manžela. Pokud takový souhlas druhý manžel neudělil nebo k němu vůbec nebyl vyzván, může se následně dovolávat neplatnosti takového právního jednání.¹⁰

Občanský zákoník zcela jasně určuje součásti zákonného režimu SJM a také jaké výjimky pro tento režim platí. Jedná se o několik zákonných výjimek u věcí, které:

- a) slouží osobní potřebě jednoho z manželů,
- b) nabyl jeden z nich darem, děděním nebo odkazem, ledaže by dárce nebo zůstavitel projevili vůli, aby věc nabyli oba manželé do SJM,
- c) nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech,
- d) nabyl jeden z manželů právním jednáním ve vztahu k jeho výlučnému majetku,
- e) nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.

V přechodných ustanoveních OZ je upraveno nabytí majetku podle předpisů o restituci majetku jedním z manželů. Takový majetek, který byl podle těchto zákonů vydán a byl před uzavřením manželství ve vlastnictví jednoho z nich nebo

---

⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 21.

¹⁰ Tamtéž, str. 24 – 25.

jenž přechází na jednoho z manželů jako na právního nástupce původního vlastníka, nebude součástí SJM.¹¹

Věci sloužící osobní potřebě jednoho z manželů představují první uvedenou výjimku ze SJM. Jedná se o takové věci, které jsou ze své podstaty schopné sloužit osobní potřebě a zároveň sloužit osobní potřebě výlučně jednoho manžela. Aby věc sloužící osobní potřebě jednoho z manželů netvořila SJM, není vůbec klíčové, z jakých prostředků byla pořízena. Tedy zda bylo hrazeno z výlučných, společných nebo smíšených prostředků. Rozhodující hledisko nelze spatřovat ani v časovém údaji, kdy byla získána. Zda před nebo až po vzniku manželství.

Zda věc ještě slouží osobní potřebě je tím nejnáročnějším hlediskem. Nabízí se zde celá řada sporných situací a otázek, které je nutno vždy jednotlivě řešit. Zejména se soud musí zaměřit na to, zda osobní potřebě může sloužit jakákoliv věc nebo třeba zda osobní potřebě může sloužit jen předmět, jenž byl pořízován pro užívání pouze jedním manželem. Vše je nutné posuzovat v rámci veškerých okolností daného případu. Klasickým příkladem užitečnosti je například invalidní vozík, který bude užíván pouze jedním z manželů. Z časového hlediska však může nastat situace, kdy se stane užitečným i pro druhého manžela, který ho dříve nepotřeboval. Další nejasnosti můžou nabízet situace, při kterých je věc pořízena z prostředků patřících do SJM a není u ní určeno, kterým z manželů bude užívána. Zřejmě tím nejlepším řešením této situace je přechod do výhradního vlastnictví jednoho z manželů v momentě, kdy se ukáže, že ji bude používat pouze on sám. Dále lze zmínit například situace, kdy jeden z manželů užívá výlučně věc, jenž posléze začne využívat i druhý manžel a dochází tedy ke společnému užívání. Kam tedy taková věc patří? Zákon se k této otázce vůbec nevyjadřuje. Lze však dovodit, že pokud věc prvně užíval výlučně jeden manžel, je tato věc v jeho výhradním vlastnictví a nelze ho následným společným užíváním zrušit.¹²

Věci získané na základě darování, dědění nebo odkazu taktéž netvoří součást SJM. Tato výjimka byla upravena už v předchozích právních úpravách a vychází se v ní z předpokladu, že dárce, resp. zůstavitel chce o danou věc rozšířit majetek pouze jednoho z manželů, který je v právním titulu uveden. Jelikož se tato úprava odkazuje zejména na svobodnou vůli dárce, resp. zůstavitele, tak je možné, aby věc byla přikázána do SJM. Tento úmysl však musí být výslovně vyjádřen

---

¹¹ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 482 – 484.

¹² PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 26 – 27.

v právním titulu.¹³ Dosavadní výklad nabízí zajímavý pohled na přesun věcí ze SJM do výhradního vlastnictví a naopak na základě darování. Podle všeho to není možné. Pokud jednou věc patří do společného majetku, resp. výlučného, nelze na základě darovací smlouvy na jejím režimu nic měnit.¹⁴

Náhrada nemajetkové újmy na přirozených právech je způsobena zásahem do osobnosti jednoho z manželů, do jeho přirozených práv, a proto je vyloučena ze SJM. Jedná se totiž o zásah, který směřuje přímo proti jednomu z manželů a vznikne zde právo na zadostiučinění. Na rozdíl například od práva na náhradu škody nebo práva na náhradu ušlého zisku, které jsou součástí SJM.¹⁵

Za další výjimku považujeme majetek nabytý jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví jednoho manžela. Za výlučný majetek považujeme takový majetek, který nabyl jeden z manželů před uzavřením manželství nebo majetek, který je vyloučen. Typicky mezi taková jednání řadíme prodej, směnu nebo získání nové věci z výlučných prostředků. Ve všech takových případech manžel nakládá se svým výlučným majetkem a je zcela na jeho vůli jak s ním naloží. A hodnoty získané na základě takového jednání jsou tedy příjmem jeho výlučného majetku. Toto neplatí pro zisk z výlučného vlastnictví, ten se stává součástí SJM.¹⁶

Náhrada za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku je taktéž ze společného majetku vyloučena. Tato náhrada není součástí SJM z toho důvodu, že dochází k plnění náhrady na výlučný majetek manžela a dochází víceméně ke kompenzaci hodnoty takového majetku, u kterého došlo poškozením, zničením nebo ztrátou buď ke snížení hodnoty, nebo úplnému zničení a tak se tato náhrada přirozeně neřadí do společného majetku.¹⁷

Součástí SJM jsou vedle aktiv také pasiva, která jsou v OZ upravena v § 710. Podle tohoto ustanovení jsou součástí SJM dluhy převzaté za trvání manželství, což vyjadřuje nezbytně projevenou vůli ze strany manželů, aby se takový dluh stal součástí společného jmění. Znamená to tedy, že neautomaticky veškeré dluhy vzniklé za trvání manželství jsou součástí SJM. Jako příklad dluhů, které nebudou do SJM patřit lze uvést například dluhy ze závazků vzniklých

---

¹³ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 305 – 306.

¹⁴ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, str. 80.

¹⁵ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 307.

¹⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 31.

¹⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 173.

rozhodnutím soudu či jiného orgánu, dluhy vzniklé z porušení právní povinnosti nebo dluhy týkající se například daní. Manželé však mohou převzít i dluhy, které vznikly před uzavřením manželství.¹⁸

Zřejmě tím nejzákladnějším úkonem pro převzetí dluhu je společné jednání obou manželů. Typicky takové převzetí vychází z právního jednání a vychází z něj, že takový dluh vznikl oběma manželům. Nutno dodat, že takto je možné převzít pouze soukromoprávní dluhy. Je důležité, aby dluh byl skutečně vědomě převzat oběma manžely na základě právního jednání (smlouvy). Kromě dluhů vycházejících přímo ze smlouvy, lze považovat za převzaté také dluhy, jenž vychází z předsmuvní odpovědnosti. Důležitou podmínkou pro řádné převzetí dluhu je taktéž časové hledisko, které je v tomto případě definováno zcela jasně. Převzetí dluhu, tedy právní jednání, na jehož základě dojde k převzetí, musí proběhnout za trvání manželství. Dále platí, že samotný dluh musí i za trvání manželství vzniknout.¹⁹

Pokud dluh za trvání manželství převezme pouze jeden z manželů, tak lze v obecné rovině říct, že do SJM nepatří. Je to poměrně logická ochrana vůči dluhům, které by vznikly ze smluv uzavřených pouze jedním manželem bez vědomí toho druhého. Z takových smluv by měl být zavázán pouze manžel, který je smluvní stranou takové smlouvy. § 710 OZ však k tomu pravidlu nabízí několik výjimek. První z těchto výjimek jsou dluhy převzaté jedním manželem za trvání manželství při obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. V této výjimce se klade důraz na dluhy, které vznikají v rámci dvou uvedených činností. U každodenních potřeb se zcela bez pochyb musí jednat o rutinní denně se opakující potřeby, které jsou neodmyslitelně spojeny s chodem rodinné domácnosti. Běžnými potřebami jsou skutečně myšleny takové, které jsou standardní a svým charakterem nikterak nevyčnávají. Jako příklady spadající do této kategorie lze uvést věci typu nákupy potravin, paliva, léků nebo třeba náklady spojené s údržbou společné domácnosti. Je zcela bez pochyby, že se v praxi dnes a denně objevují excesy, o kterých někdo mylně tvrdí, že jsou běžnou potřebou. V těchto případech pak přichází na řadu soud, aby v těchto věcech rozhodl.²⁰

Druhou výjimku nabízí OZ v souvislosti s dluhy, které sice převezme pouze jeden z manželů, ale ten druhý mu k tomu dá souhlas. V praxi to teda znamená, že

¹⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 42 – 43.

¹⁹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 332 – 333.

²⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 44 – 45.

manžel, který není subjektem smlouvy, na základě níž byl dluh převzat, vyjádří s takovým dluhem svůj souhlas, v důsledku čehož se stane součástí SJM. Problematické může být udělení takového souhlasu, jelikož v zákoně jeho forma, obsah ani okamžik nejsou řešeny. Mohou tedy nastat situace, kdy bude souhlas udělen méně přísnou formou. To se jeví skutečně jako značně problematické, protože se v mnoha případech může jednat o dluhy nemalé výše a tak i forma by měla mít zákonem explicitně definované náležitosti. Lze však tvrdit, že takový souhlas musí být udělen k okamžiku převzetí dluhu, pozdější souhlas by mohl být brán jako snaha o modifikaci zákonného režimu.

Souhlas druhého manžela musí být nepochybně udělen výslovně. Za neudělení souhlasu totiž považujeme jak vědomé neudělení, výslovné vyjádření nesouhlasu s převzetím dluhu, tak samozřejmě také nemožnost takový souhlas udělit, jelikož vůbec neví, že nějaký dluh existuje. Je tím kladen důraz na manžele, které dluh převzal, aby s celou situací druhého manžela seznámil a případně žádal o jeho souhlas, což je jediný způsob jak převzít dluh jako společný.²¹

Za součást SJM jsou považovány taktéž dluhy týkající se výlučného majetku jednoho z manželů v rozsahu, který odpovídá zisku z tohoto majetku. Navazuje na pravidlo vycházející z § 709 odst. 2 OZ, který zisk z výlučného majetku řadí mezi aktiva tvořící SJM. Pak je tedy na místě, aby i dluhy do výše tohoto zisku tvořily SJM. Dluh přesahující tento zisk pak náleží do výlučného jmění manžela a to platí také v případě, že žádný zisk vykázán není. Pak je celý dluh součástí výlučného jmění manžela.²²

Existují však také dluhy, které ze zákona do SJM nepatří. Jedná se zejména o výlučné dluhy každého z manželů vzniklé před uzavřením manželství. V souladu s § 732 OZ je však možné pro tento dluh postihnout také SJM. Není ho však možné postihnout v plné výši, nýbrž do výše podílu dlužníka, který by mu náležel při zrušení a vypořádání SJM. Mezi další dluhy, nepatřící do společného jmění, řadíme společné dluhy manželů, jenž vznikly před uzavřením manželství. Typicky se jedná o dluhy, ke kterým se oba zavázali ještě svobodní. Nic jim však nebrání v tom, aby toto pravidlo zákonného režimu modifikovali smlouvou a tento dluh převzali do SJM.

Do SJM tedy nepatří dluhy, jenž jsou rozebírány výše - vzniklé za trvání manželství, které převzal pouze jeden z manželů bez souhlasu toho druhého nebo

---

²¹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 46 – 47.

²² Tamtéž, str. 51.

dluhy týkající se výlučného majetku přesahující zisk z tohoto majetku. Za zmínku také stojí dluhy vzniklé jednomu z manželů za trvání manželství jinak než převzetím (např. neplnění výživného, škoda způsobená protiprávním jednáním, vydání bezdůvodného obohacení, aj.).²³

V rámci správy v zákonném režimu oba manželé součástí SJM užívají, berou z nich plody a užitky, udržují je, nakládají s nimi, hospodaří s nimi a spravují je standardně společně. Na základě dohody však tuto správu může provádět pouze jeden z nich. Společně a nerozdílně náleží manželům práva a povinnost spojená se SJM. Stejně tak z právních jednání, která se týkají SJM jsou oba manželé zavázáni a oprávněni společně a nerozdílně.²⁴

2.1.2. Smluvený režim

Smluvený režim je vedle zákonného režimu dalším majetkovým režimem SJM. Tento režim nebyl v OZ 1964 brán za samostatný režim, ale byl považován za pouhou odchylku od režimu zákonného. Současný občanský zákoník už tento režim řeší mnohem širěji, ale v podstatě je stále navázán na úpravu zákonného režimu, ke kterému do určité části tvoří pouhou výjimku, což dokazují ve své první větě § 716 a 718 OZ.

Zákon počítá hned s několika podobami smluvených režimů. Smlouvy, které se týkají manželského majetkového režimu, je nutno považovat za jeden ze zvláštních typů smluv, který je v zákoně přímo pojmenovaný. Náležitosti stanovené v zákoně tyto smlouvy odlišují především okruhem subjektů, omezenou možností volby obsahu, přímo stanovenou formou a také například zvlášť nastavenou účinností. Kde však není dána speciální úprava, tak je žádoucí, aby na tyto smlouvy byly použity ustanovení o právních jednáních, která jsou obsažena v první části OZ.²⁵

Smlouvu o manželském majetkovém právu mohou uzavřít dvě skupiny subjektů. Jednou z těchto skupin jsou snoubenci a druhou manželé. Zákon blíže neurčuje, koho lze považovat za snoubence. Obecně za ně považujeme dvě osoby různého pohlaví, kteří chtějí vstoupit do manželství a došlo u nich k zasnoubení, což je institut, který zákon nijak konkrétně nedefinuje. Zákon také blíže neřeší dobu, do kdy by po uzavření předmanželské smlouvy měli snoubenci vstoupit do manželství, ale platí, že taková smlouva nabude právních účinků až po jeho

²³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 53 – 55.

²⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 713.

²⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 66 – 67.

uzavření. Do té doby jsou snoubenci z této smlouvy zavázáni alespoň v tom smyslu, že nemohou její obsah jednostranně měnit nebo tuto smlouvu zrušit bez vůle druhého ze snoubenců, není-li však dohodnuto něco jiného. Další skupinou jsou manželé, tedy osoby, které již uzavřely manželský sňatek a smlouva je tak uzavírána za jeho trvání. Zpravidla se taková smluvní úprava bude týkat úpravy práv a povinností již existujícího SJM v zákonném režimu. Může však dojít také k úpravě již dříve vzniklého smluveného režimu, potažmo režimu založeného rozhodnutím soudu.²⁶

Zákon uvádí několik typů smluvených režimů. Jedná se konkrétně o režim oddělených jmění, režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství, režim rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu.²⁷ Dále je mezi typy upravující smluvené majetkové režimy nutné zařadit smluvní úpravu majetkových poměrů pro případ zániku manželství.²⁸

U smluv, které upravují manželský majetkový režim, je vyžadována forma veřejné listiny. Smluvený manželský majetkový režim nesmí mít zpětný účinek. Pokud je však stejně zpětný účinek ujednaný, tak se k němu nepřihlíží. Smlouva se tímto nedovoleným ujednáním nestává neplatnou a může v souladu se zákonem upravovat právní poměry mezi manžely do budoucna.²⁹

Smlouvy upravující manželské majetkové právo mohou obsahovat libovolné ujednání, avšak nesmí být v rozporu se zákonem. Týkat se mohou především rozsahu, obsahu, doby vzniku zákonného nebo jiného režimu SJM, jednotlivých věcí i souborů. Není možné vyloučit ani změnit ustanovení týkající se obvyklého vybavení rodinné domácnosti. Výjimku tvoří situace, kdy ze strany jednoho z manželů došlo k trvalému opuštění domácnosti a odmítnutí se vrátit. Mezi další zákonná omezení patří zákaz ustanovení, která by svým obsahem vyloučila schopnost manžela zabezpečovat rodinu nebo ustanovení, která by se svým obsahem nebo účelem dotkla práv třetích osob, ledaže by s takovou smlouvou souhlasila. Jelikož takto uzavřená smlouva bez souhlasu třetí osoby nemá vůči ní

---

²⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 67 – 72.

²⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 717 odst. 1.

²⁸ Tamtéž, § 718 odst. 2.

²⁹ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 498.

žádné právní účinky. Subjekty si mohou odchýlně od zákonného režimu ujednat správu SJM a určit si konkrétní pravidla týkající se části nebo celého SJM.³⁰

Změny smluveného režimu je možné dosáhnout dvěma způsoby. Tím prvním je dohoda manželů a tím druhým je rozhodnutí soudu.³¹

Jak je již uvedeno v předchozím textu, tak pro smluvený manželský majetkový režim je povinností veřejná listina, která je za určitých okolností uveřejňována ve veřejném seznamu. Zákonná úprava se nachází v § 721 OZ.

Zápis do veřejného seznamu však není u smluv o smluvených režimech povinný. Do veřejného seznamu se taková smlouva zapíše, pokud je tak ujednáno. Jestliže takové ujednání smlouva neobsahuje, zapíše se do veřejného seznamu na žádost obou manželů. Poté se tedy do veřejného seznamu zapisuje vše, co mění zákonný režim manželů a zápis provede bez zbytečného odkladu ten, kdo smlouvu sepsal. Pokud to však není možné, tak zápis provede osoba, která veřejný seznam vede. Zápisy do veřejných seznamů mají sloužit především na ochranu práv třetích osob.³² Skupinou těchto osob, na kterou je ochrana práv třetích osob mířena, mohou být zejména věřitelé, kteří s jedním z manželů mohou vstupovat do různých právních vztahů, při kterých nemusí být tento věřitel vždy adekvátně informován o majetkové situaci manžela.³³

Shodná vůle obou osob je tedy klíčovým předpokladem pro takový zápis. Pokud není zápis do veřejného seznamu přímo ve smlouvě uveden, může být doplněn například prostřednictvím dodatku ke smlouvě nebo může být po uzavření manželství jeden manžel zplnomocněn druhým manželem k podání žádosti o zápis do veřejného seznamu.

Na uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu je třeba nahlížet i ve spojitosti s ochranou práv třetích osob. Pokud se totiž taková smlouva dotýká práva třetích osob, které vzniklo ještě před uzavřením této smlouvy, pak je vůči ní účinná pouze za předpokladu, že s ní vyslovila souhlas. Pokud tento souhlas nedá, na účinnosti vůči ní nemůže nic změnit ani fakt, že bude smlouva dodatečně zapsána do veřejného seznamu.

---

³⁰ POLIŠENSKÁ, P., FEBEROVÁ, R., STUHLÍK, Z. *Musíš znát ... Rodinné právo. Manželství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, str. 62 – 63.

³¹ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 499.

³² Tamtéž, str. 501 – 502.

³³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 164.

V ostatních případech platí, že pokud je smlouva o manželském majetkovém režimu zapsána do veřejného seznamu, pak je možné se jí dovolávat vůči třetím osobám. Tedy vůči třetím osobám, jejichž právo vzniká až po uzavření manželské majetkové smlouvy, nikoliv před tím jako tomu bylo v předchozím odstavci. V těchto případech není podmínkou, aby byla třetí osoba obeznámena s obsahem smlouvy. Jakmile však smlouva ve veřejném seznamu zveřejněna nebude, není možné se jí vůči třetí osobě dovolávat, pokud s ní nebyla seznámena.

Úprava zápisu do veřejného seznamu je vedle OZ upravena také v zákoně č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „NŘ“) a vedení tohoto veřejného seznamu zajišťuje Notářská komora ČR. NŘ bylo nutno po přijetí OZ novelizovat, protože úprava z něj vycházející mnohé změnila. Novela zákonem č. 303/2013 Sb. přinesla četné změny. Vedle smluv o manželském majetkovém režimu se zde zapisují také rozhodnutí soudu, kterými dochází k úpravě SJM. Dále pak znamenala vznik dvou evidencí: *Evidence listin o manželském majetkovém režimu a Seznam listin o manželském majetkovém režimu*.³⁴

První změna, kterou přinesla novela NŘ, souvisela s možností zápisu soudních rozhodnutí upravujících SJM do veřejného seznamu. Tato možnost přímo z ustanovení § 721 OZ nevyplývá, avšak je velice logická. Protože pokud mají vůči třetím osobám vyvolávat účinky smlouvy, které nějakým způsobem mění zákonný režim, pak by zde měla být uveřejněna i soudní rozhodnutí, na základě nichž dochází k určitému odklonu od zákonného režimu.

Druhou změnou je tedy vznik Evidence listin o manželském majetkovém režimu (dále jen „Evidence listin“) a Seznamu listin o manželském majetkovém režimu (dále jen „Seznam listin“). Základní rozdíl mezi nimi je ten, že první jmenovaná evidence je neveřejná, zatímco druhá z evidencí je veřejná. Neveřejná evidence má předně sloužit pro pozůstalostní řízení. Obě tedy existují současně jedna vedle druhé.³⁵

Úprava v OZ je ve vztahu k existenci veřejného seznamu pro evidenci smluv o manželském majetkovém právu velice strohá a neurčitá. Proto je důležité tuto úpravu hledat právě v NŘ, který je zvláštním zákonem ve vztahu k OZ, a který se k ní vyjadřuje o poznání podrobněji. OZ totiž v § 721 hovoří pouze o

---

³⁴ PSUTKA, J., *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 103 – 104.

³⁵ REDAKCE. *Výkladové stanovisko Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti k seznamu ujednání o manželském majetkovém režimu*. Výkladová stanoviska KANCL. 2013, č. 1.

předpokladu takového veřejného seznamu, nezavádí ho, ba dokonce se ani nezmiňuje o obsahu veřejného seznamu nebo o právních důsledcích.³⁶

Evidence listin je tedy neveřejnou evidencí pro smlouvy o manželském majetkovém právu a není určena k nahlížení veřejnosti. Do této neveřejné Evidence listin se zapisuje bez nutnosti součinnosti manželů, jelikož zápis provede z úřední povinnosti notář, který takovou smlouvu sepsal a v případě rozhodnutí soudu ho provede Notářská komora ČR a to na základě stejnopisů rozhodnutí, které jim posílají soudy. Evidence se vztahuje na:

- a) *smlouvy manželů nebo snoubenců o manželském majetkovém režimu odlišném od zákonného režimu,*
- b) *dohody manželů o změně smlouveného režimu,*
- c) *smlouvy manželů o změně manželského majetkového režimu založeného rozhodnutím soudu,*
- d) *rozhodnutí soudu, kterými soud zrušil nebo obnovil společné jmění manželů nebo zúžil jeho stávající rozsah,*
- e) *rozhodnutí soudu, kterými soud změnil manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu nebo smlouvený manželský majetkový režim.*³⁷

Všechny listiny založené v této evidenci slouží především pro pozůstalostní řízení a přístup do ní má notář pověřený v pozůstalostním řízení. Tomu je až na základě pověření sděleno, zda jsou v ní obsaženy smlouvy nebo dohody o manželském majetkovém režimu, potažmo rozhodnutí soudu, kterým došlo k úpravě SJM. Pověřený notář tedy musí podat žádost na Notářskou komoru ČR, která mu udělí dálkový přístup.³⁸

Seznam listin je tedy druhým evidenčním seznamem, který je veřejný. Podle § 35j odst. 1 NŘ jsou zde evidovány:

- a) *notářské zápisy o smlouvách manželů nebo snoubenců o manželském majetkovém režimu a o smlouvách manželů o změně manželského majetkového režimu založeného rozhodnutím soudu,*
- b) *rozhodnutí soudu, kterými soud zrušil nebo obnovil společné jmění manželů nebo zúžil jeho stávající rozsah, anebo změnil manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu nebo smlouvený manželský majetkový režim.*

---

³⁶ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, str. 446.

³⁷ PSUTKA, J., *Společné jmění manželů.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 105.

³⁸ Tamtéž.

Seznam listin je tvořen rejstříkem a sbírkou listin. Do rejstříku se podle § 35j odst. 3 NŘ zaznamenává:

- a) *jméno, příjmení, datum narození a bydliště manželů nebo snoubenců,*
- b) *datum uzavření a účinnosti smlouvy o manželském majetkovém režimu, označení smluveného režimu podle občanského zákoníku a jméno, příjmení a sídlo notáře, který smlouvu o manželském majetkovém režimu sepsal, nebo*
- c) *datum vydání a právní moci rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu, jeho spisovou značku, označení soudu, který rozhodnutí vydal, a údaj o tom, zda soud zrušil nebo obnovil společné jmění manželů, nebo zúžil jeho stávající rozsah, anebo změnil manželský majetkový režim,*
- d) *další údaje stanovené předpisem Komory o Seznamu listin o manželském majetkovém režimu*

Sbírka listin je tvořena notářským zápisem o smlouvě o manželském majetkovém režimu, a to buď ve formě elektronického stejnopisu, nebo stejnopisu v elektronické podobě, která je vytvořena autorizovanou konverzí. Dále se může jednat o stejnopis rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu, jenž je taktéž v elektronické podobě.³⁹

Aby do Seznamu listin mohla být smlouva zapsána, musí být účinná. Účinnost je u smluv manželů spojena s jejím uzavřením a v případě, že je uzavírána mezi snoubenci, pak je momentem její účinnosti formální uzavření manželského svazku. Zápis pak tedy provede notář, který takovou veřejnou listinu připravil, a pokud to není z nějakého důvodu možné, pak zápis provede ten, kdo seznam vede. A tím je v tomto případě Notářská komora ČR. A v případech zápisu soudního rozhodnutí dojde ze strany soudu k zaslání stejnopisu rozhodnutí, na jehož základě Notářská komora ČR provede zápis.

Mezi veřejně přístupné údaje patří *„jméno, příjmení, datum narození a bydliště manželů nebo snoubenců, datum uzavření a účinnosti smlouvy o manželském majetkovém režimu, označení smluveného režimu podle občanského zákoníku a jméno, příjmení a sídlo notáře, který smlouvu o manželském majetkovém režimu sepsal“*⁴⁰. O informacích u soudních rozhodnutí platí ve velké většině to samé, avšak logické rozdíly tu jsou. Zejména je u soudních rozhodnutí

³⁹ Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 35j.

⁴⁰ PSUTKA, J., *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 108.

zveřejňována právní moc rozhodnutí, spisová značka, označení soudu a informace týkající se případného zrušení, obnovení, zúžení SJM či změny manželského majetkového režimu.⁴¹

Je zcela bezpochyby, že veřejný přístup do Seznamu listin je jeho zřejmě největší výhodou a umožňuje nahlédnout jakékoliv osobě, aniž by musela prokazovat právní zájem. Formální publicita se odráží zejména v možnosti žádat za poplatek u kteréhokoliv notáře opis smlouvy nebo rozhodnutí evidovaného v Seznamu listin. Notář může také vydat potvrzení, že žádná ze zmíněných listin není v Seznamu listin zapsána.⁴²

Seznam listin je nazýván zvláštním typem veřejného seznamu, a proto se na něj úprava v § 980 a násl. OZ vztahuje pouze částečně. Obecně totiž platí, že do veřejného seznamu se zapisují věci. Na druhé straně veřejným rejstříkem se rozumí evidence osob. Charakteristickou odlišností Seznamu listin je typ evidovaných informací. Nedochozí zde k evidenci věcí, ale majetkových práv. K čemuž se přívětivě vyjadřuje důvodová zpráva, která říká, že označení veřejného seznamu je vhodné i pro evidenci majetkových práv, v tomto případě manželského majetkového režimu.

Legislativa se v žádném směru nevěnuje možnosti výmazu jednou evidovaných informací v Seznamu listin. Z toho vychází, že i přes případnou žádost manželů o takový výmaz, zůstanou veškeré údaje součástí Seznamu listin a k jejich změně se přistoupí pouze za předpokladu, že dojde ke změně dohody manželů nebo rozhodnutí soudu, kterým byla daná skutečnost založena.

Novelizací NŘ zákonem č. 303/2013 Sb. bylo také umožněno, aby smlouvy o manželském majetkovém režimu uzavřené mezi manžely, potažmo snoubenci, kteří následně uzavřeli sňatek, a které byly uzavřeny podle předchozí právní úpravy, bylo možné na žádost zanést do Seznamu listin. S tímto zápisem je samozřejmě spojen účinek zápisu do veřejného seznamu. Ten však platí až k momentu zápisu do Seznamu listin a není možné se k němu dovolávat zpětně.⁴³

---

⁴¹ PSUTKA, J., *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 107 - 108.

⁴² MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 449.

⁴³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 108 – 109.

2.1.3. Režim založený rozhodnutím soudu

Jedná se o další způsob, kterým lze upravit režim SJM. Opět platí, že tímto dojde k úpravě již existujícího režimu, kterým v drtivé většině případů bývá režim zákonný. Tento režim počítá s tím, že manželství je dlouhodobým svazkem, ve kterém může docházet k různému vývoji v komunikaci a chování jednoho z manželů a dává tak možnost tomu druhému, aby soud proti vůli jednoho z nich rozhodl a provedl změny ve vzájemných vztazích a úpravě SJM. Nejčastěji se jedná o situace, kdy jeden z manželů začne rizikově nakládat se společným majetkem nebo se u něj například začnou výrazně měnit majetkové poměry. V ten moment může mít druhý manžel pocit, že jeho počínání by mohlo mít velice negativní vliv na celkový majetek patřící do SJM a může se tak obrátit na soud, aby svým rozhodnutím do těchto vztahů vstoupil a změnil režim, který dosud v rámci SJM fungoval. Obecně platí, že zásahy státu do majetkových poměrů manželů nejsou žádoucí a měly by být až tím nejzazším řešením. V tomto případě lze řízení zahájit pouze na návrh a v rámci řízení před soudem se zkoumá zájem na ochraně manžela, který návrh podal. Pro úspěch takového návrhu musí tento zájem převyšovat nad zájmem, aby nebyly soudem narušovány vztahy mezi manžely. Jedná se tedy o sporné řízení, které může být zahájeno buď na návrh manžela, který se domáhá ochrany před jednáním druhého manžele, nebo je taky možné, aby byl tento návrh podán manželem, na jehož straně existují důvody pro úpravu SJM. Soud může svým rozhodnutím zrušit SJM, zúžit rozsah SJM, obnovit SJM, rozšířit rozsah SJM nebo změnit pravidla o správě SJM. Platí, v porovnání se smluvním režimem, že zde není možné soudním rozhodnutím SJM rozšířit o majetek, který patří výlučně jednomu z manželů ani odložit vznik SJM kde dni zániku manželství. Taktéž není možné soudním rozhodnutím na návrh jen jednoho z manželů, aby došlo k úpravě majetkových poměrů pro případ zániku manželství.⁴⁴

Základními formami úpravy SJM soudním rozhodnutím jsou tedy zrušení a zúžení. K oběma formám může dojít jak u SJM, které funguje v rámci zákonného režimu, tak u SJM, které bylo upraveno smluvně nebo předešlým rozhodnutím soudu.

Pokud soud zužuje SJM, může tak učinit pouze o majetek, který je jeho součástí nebo o majetek, jehož přírůstek se v budoucnu teprve očekává. V tomto

---

⁴⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 86 – 87.

případě se může jednat například o konkrétní budoucí příjmy. Jakmile soud rozhodne o zrušení SJM, které zaniká k momentu právní moci rozhodnutí, musí být dalším krokem jeho vypořádání podle OZ. Aby soud mohl zasáhnout do právních poměrů mezi manžely, musí pro to existovat závažné důvody, jenž jsou uvedeny přímo v OZ. Konkrétně § 724 odst. 1 OZ ve svém znění uvádí dvě skupiny závažných důvodů. Prvním z nich jsou skutečnosti, které vždy naplňují definici závažných důvodů. Druhým typem jsou skutečnosti, které mohou splňovat atributy závažného důvodu. V prvním případě soud v rámci uvážení řeší pouze fakt, jestli se jedná o důvody v zákoně uvedené. Ve druhém případě je prostor pro uvážení soudu širší, jelikož posuzuje, jestli v zákoně uvedený důvod byl naplněn dostatečnou měrou, aby ho bylo možné v daném případě použít.⁴⁵

Za závažný důvod je vždy nutné považovat skutečnost, že „*manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželovi, že manžela lze považovat za marnotratného, jakož i to, že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika*“⁴⁶. Do skutečností, které mohou naplňovat kritéria závažného důvodu, zákon zařazuje především situaci, kdy manžel začal se svým podnikáním nebo také případy, kdy se stane neomezeně ručícím společníkem právnické osoby.⁴⁷

Zúžení nebo zrušení SJM rozhodnutím soudu lze měnit uzavřením smlouvy mezi manžely nebo rozhodnutím soudu. V tomto případě se projevuje smluvní svoboda, kdy je možné majetkové právní vztahy mezi manžely poté i nadále upravovat jednou z uvedených variant.⁴⁸

Soud může dále svým rozhodnutím SJM obnovit a rozšířit. V případě obnovení zákon přímo nestanovuje situace, kdy soud může takto rozhodnout. Zásadním předpokladem pro vydání takového rozhodnutí je pominutí důvodu, pro které bylo SJM zrušeno. Soud však může SJM obnovit i za předpokladu, že původní důvody pro zrušení SJM trvají, ale objevily se zde jiné důvody, které takový postup odůvodňují a dávají mu smysl. Návrh na obnovení SJM může podat kterýkoliv z manželů a jednou z podmínek pro hladký průběh řízení je trvání manželství. Zanikne-li v průběhu řízení manželství, soud řízení zastaví. V zákoně je konkrétně uvedena pouze možnost obnovy SJM, které bylo zrušeno rozhodnutím soudu.

---

⁴⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 87 – 88.

⁴⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 724 odst. 2.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 120.

Výkladem je však možné toto zákonné ustanovení vztáhnout i na SJM zrušená dohodou manželů. Ani u jednoho z uvedených případů není na obnovení SJM nárok. Platí tedy, že soud SJM může za určitých podmínek obnovit. V obou případech tak bude soud posuzovat, zda jsou k tomu dány zákonné předpoklady, a to tedy pominutí důvodů, pro které bylo SJM dříve zrušeno. O obnovení SJM může soud rozhodnout i v případech, kdy SJM zaniklo na základě zákona. O tomto obnovení hovoří § 726 odst. 2 OZ a může k němu dojít pouze na základě rozhodnutí soudu, nikoliv smluvně.

Nikde není zjevně uveden rozsah obnoveného SJM. Největší smysl dává obnovení do rozsahu zákonného režimu, čímž může docházet k aplikaci všech pravidel pro zákonný režim a taktéž je mnohem lépe vyhověno ochraně práv třetích osob. Rozhodnutím soudu o obnovení SJM dojde ke vzniku úplně nového společného jmění.

Pokud má dojít k rozšíření SJM rozhodnutím soudu, tak pouze na návrh jednoho z manželů. Platí stejně jako u obnovení, že soud má právo SJM rozšířit, nikoliv však povinnost. Soud opět bude zkoumat okolnosti případu a to především, zda pominuly důvody, jenž vedly k zúžení SJM. Případné rozšíření může být přijato pouze s účinky do budoucna a není možné do něj zahrnout věci, které mají manželé ve výlučném vlastnictví.⁴⁹

Při rozhodování o manželském majetkovém právu má soud jasně stanovená omezení, kterými se při vydávání rozhodnutí musí řídit. Motivem těchto omezení je především ochrana rodiny a třetích osob. Mezi tato omezení patří především ochrana obvyklého vybavení rodinné domácnosti, vyloučení schopnosti manžela zabezpečovat rodinu a ochrana práv třetích osob.⁵⁰

Právě problematika ochrany práv třetích osob není zákonem jasně vymezena. Na rozdíl od vypořádání SJM, při kterém je zcela konkrétně stanoveno, že nesmí být dotčeno právo třetí osoby a pokud se tak stane, může tato osoba požadovat po soudu, aby určil vůči ní takové vypořádání neúčinným. Při režimu SJM, které je založeno rozhodnutím soudu, je sice stanoveno, že takové rozhodnutí nesmí zasáhnout do práv třetích osob, ale není zde jako ve výše uvedeném případě

---

⁴⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 122 – 124.

⁵⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 88 – 89.

stanoven další mechanismus, pokud se tak stane.⁵¹ Zásadní je fakt, kdy vzniklo postavení třetí osoby vůči manželům. Pokud se tak stalo ještě před rozhodnutím soudu, musí s obsahem rozhodnutí souhlasit. Jestliže třetí osoba tento souhlas neudělí, bude vůči ní neúčinné v souladu s § 159a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský řád soudní (dále jen „OSŘ“).⁵²

Neúčinnost soudního rozhodnutí vůči třetí osobě se dá dovodit i následovně. Na rozdíl od soudní úpravy SJM je součástí ustanovení o smluvní úpravě v § 719 odst. 2 OZ upravena neúčinnost, která nastává, pokud je dotčeno právo třetí osoby bez jejího předchozího souhlasu. Jelikož jsou si soudní a smluvní úprava SJM rovny, tak je třeba použít pravidlo o neúčinnosti takového jednání i v případech soudní modifikace majetkového režimu mezi manžely. Je tak zdůrazněna stejná ochrana třetích osob v rámci obou forem změny režimu SJM.⁵³

Soud může ve svém rozhodnutí taktéž upravit správu společného jmění. Důležitým zákonným předpokladem pro takové rozhodnutí je fakt, že jeden z manželů jedná při správě SJM ve zřejmém rozporu se zájmem druhého manžela a rodiny. Jestliže mezi manžely nedošlo k uzavření smlouvy o správě, pak soud může na návrh jednoho z manželů rozhodnout o způsobu správy společného jmění.⁵⁴

2.2. Správa společného jmění manželů

Za správu lze označovat řádnou péči o společný majetek, jedná se o výkon vlastnických práv k věci. Toto obecné vymezení vychází zejména z judikatury, jelikož jeho zákonná definice neexistuje.

Za správu lze označit vlastnictví dvou osob k jedné věci a účel správy lze spatřovat nejen v péči o součásti tvořící SJM, ale také o stanovení pravidel, která každému z manželů umožňují spravovat SJM a zároveň vytváří určitý rámeček chování, který jednoho manžela chrání před libovolným chováním manžela druhého.

---

⁵¹ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 497.

⁵² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 279.

⁵³ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 542 – 543.

⁵⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 728.

Známe tři základní druhy správy SJM. Prvním z nich je správa v zákonném režimu, která je přímo upravena zákonem a poskytuje základní východisko v otázkách správy. Od ní si lze sjednat odlišně formou smlouvy druhý druh správy, tedy správu ve smluveném režimu a třetí druh správy může svým rozhodnutím založit soud.⁵⁵

2.2.1. Správa v zákonném režimu

Správa SJM v zákonném režimu je upravena v § 713 - § 715 OZ. V rámci zákonného režimu platí, že součásti SJM „užívají, berou z nich plody a užitky, udržují je, nakládají s nimi, hospodaří s nimi a spravují je oba manželé nebo jeden z nich podle dohody“.⁵⁶

Základem úpravy pro správu v zákonném režimu je rovnost manželů. Správa majetku by měla probíhat na základě vzájemné dohody, kdy jednájí oba manželé nebo jeden z nich se souhlasem druhého.

Jak z výše uvedeného znění zákona vychází, tak prvním z celé řady charakteristických znaků věcí spadajících do SJM je právo uživacích. Toto právo vychází už ze samotné podstaty SJM, kdy majetek tvořící jeho součást slouží k uspokojování společných potřeb obou manželů. Manželé dané věci užívají společně, a jak již bylo v předchozím textu uvedeno, tak po vzájemné dohodě nebo jeden se souhlasem toho druhého. Pro pojem běžného užívání není nutné, aby každý z manželů danou věc užíval stejně nebo aby věc využívali vždy oba spolu. Klíčové je pouze hledisko, zda užívání probíhá za vzájemné dohody. V praxi totiž platí, že věc využívá ten, kdo ji potřebuje. To může v mnoha případech znamenat, že jeden manžel užívá více jednu věc, druhý zase jinou.

Z věcí tvořících SJM oba manželé mohou brát plody a užitky, což lze nazvat jako právo požívacích. Veškeré plody a užitky, které jsou od věcí v SJM odděleny, se stávají součástí SJM.

Z definice dále vyplývá právo nakládat se součástí SJM pro oba manžele nebo pro jednoho z nich se souhlasem toho druhého. Dispoziční právo je ve většině případů prováděno vůči třetím osobám a jedná se o úkony různorodé. Nejčastěji například koupě, darování, směna nebo zničení věci.

Právo hospodařit je nutné vnímat v širší rovině a lze sem řadit různé nakládání s věcmi, které tvoří SJM. V rámci hospodaření dělají manželé

---

⁵⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 129 – 130.

⁵⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 713 odst. 1.

rozhodnutí, která mohou souviset například s investicí do majetku, jeho prodejem či pronajmutím. Jedná se tedy o všemožné úkony spojené s danou věcí.⁵⁷ Pokud se tedy manželé za trvání manželství rozhodnou k prodeji věci, která patří do SJM, tak se předmětem vypořádání stane částka, kterou za tento prodej manželé utržili, a nikoliv obvyklá cena této věci ke dni zániku SJM.⁵⁸

Udržováním věci se rozumí péče o takovou věc, která spočívá nejenom v určitém rozhodování o úkonech vedoucích k udržováním, ale také v jejich provedení. Může se jednat o různé revize, opravy či opatření, přičemž všechny úkony mají společný cíl, kterým je udržování věci v provozu a v přijatelném stavu.

Pod správu věci v SJM můžeme řadit výkon práv a plnění povinností, které jsou spojeny s věcmi patřícími do SJM. Také sem lze řadit například výběr správce majetku, který z pověření manželů majetek spravuje.⁵⁹

Ustanovení § 713 odst. 2 OZ vyjadřuje solidární postavení obou manželů jak ve vztahu k veškerým právům, tak povinnostem, jenž tvoří součást SJM. Solidární postavení však neplatí například v situacích, kdy jeden z manželů svým protiprávním jednáním způsobí škodu, která do SJM nepatří.

Ke správě zákonného režimu je v neposlední řadě nutné zmínit také § 713 odst. 3 OZ, který se týká právních jednání ve spojitosti se SJM, z nichž jsou manželé zavázáni a oprávněni společně a nerozdílně. Jedná se o taková jednání, která jsou bezprostředně spjata se součástmi SJM, přičemž i za dluhy, z takových jednáních vzešlých, jsou zavázáni solidárně oba. Nerozhoduje, zda se jedná o právní jednání pravidelná či nepravidelná.⁶⁰

Právní úprava se věnuje také právním jednáním, které se týkají SJM. Konkrétně se jedná o § 714 OZ. V rámci tohoto ustanovení se řeší otázka platnosti takového jednání. Pro účely tohoto ustanovení dělíme záležitosti na běžné a na ty, které nelze za běžné považovat.

Každý z manželů může jednat sám bez předchozího souhlasu druhého manžela, který o něm ani nemusí vědět. Z jednání týkající se běžné záležitosti jsou zavázáni oba manželé a není možné namítat neplatnost takového jednání z důvodu neudělení souhlasu druhým manželem. Určování toho, co lze považovat za běžnou

---

⁵⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 197 – 200.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 22 Cdo 3457/2018.

⁵⁹ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 360 – 361.

⁶⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 201 – 203.

záležitost a co už nikoliv je zřejmě tou nejnáročnější částí celé této problematiky. Pro určení běžných záležitostí v rámci konkrétního případu bude záviset například na velikosti SJM, běžných zvyklostech v rámci rodiny, hodnoty dané věci, jíž se jednání týká a spoustu dalších. V rámci každé konkrétní rodiny znamená pojem běžná záležitost úplně něco jiného a navíc se může v průběhu času i měnit. Z rozsáhlé rozhodovací praxe soudů lze uvést například darování nemovitosti, která patří do společného jmění. Takové jednání nelze považovat za běžné a je k němu nutno souhlasu obou manželů.

Vedle běžných záležitostí tu jsou záležitosti, jenž za běžné není možné označovat. Vyznačují se v určitém ohledu svou výjimečností, neběžností. V těchto případech se pro bezvadné jednání vyžaduje určitá součinnost manželů.

Klasickou formou součinnosti obou manželů je jejich společné jednání, kdy jsou například při písemné formě právního jednání oba uvedeni jako smluvní strana a k tomuto právnímu jednání jsou následně připojeny jejich podpisy. To zcela jednoznačně prokazuje jejich společnou vůli jednat v dané věci způsobem v takovém právním jednání popsaným.

Mohou však nastat i situace, kdy jeden manžel bude jednat sám, avšak se souhlasem manžela druhého. Podstatné je, aby tento souhlas jeden manžel udělil tomu druhému, není nutný jeho souhlasný projev vůči třetí osobě, která si ho však z důvodu opatrnosti může vyžádat. Nikde se konkrétně neuvádí podoba takového souhlasu a tak lze vyvozovat, že může být udělen víceméně jakýmkoliv způsobem. Je zcela logické, že čím průkazněji bude souhlas udělen, tím jednodušeji se to bude v budoucnu v případě jakýchkoliv sporů prokazovat. Souhlas by měl být udělen ideálně před samotným právním jednáním, avšak nelze vyloučit ani udělení souhlasu zpětně.

Právní jednání, která učiní jeden manžel bez souhlasu toho druhého, je i tak platné. V tomto případě hovoříme o relativní neplatnosti. Druhý manžel, který neudělil k takovému jednání souhlas, se může jako jediný dovolávat neplatnosti takového jednání.

Existují i situace, kdy je souhlas jednoho z manželů možný nahradit rozhodnutím soudu. Zejména se jedná o situace, kdy jeden z manželů odmítne udělit souhlas bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem manželů, rodiny nebo rodinné domácnosti a pak také v situacích, kdy jeden z manželů není schopný projevit vůli. Návrh soudu může podat manžel, který by chtěl právně jednat a soud ve svém rozhodnutí vyjádří projev vůle s daným jednáním. Není však možné říct,

že rozhodnutím soudu lze nahradit souhlas jednoho z manželů v určitém typu právních jednání. Je možné udělit souhlas pouze v konkrétní věci, v níž je daný návrh podán.⁶¹

Ustanovení o správě v zákonném režimu pokračují v § 715 OZ, jenž hovoří o nakládání s majetkem tvořícím SJM v souvislosti s podnikáním a obchodním podílem. Pokud chce jeden manžel použít část SJM k podnikání v hodnotě, jenž přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům, pak potřebuje souhlas druhého manžela, který se uděluje při prvním použití takového majetku. Druhým případem, který se taktéž nepovažuje za běžný, je použití prostředků tvořících SJM na získání podílu v obchodní společnosti nebo družstvu nebo dochází-li v důsledku získání takového podílu k ručení za dluhy obchodní společnosti nebo družstva v rozsahu, jenž opět překračuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. V obou případech se může manžel, který byl opomenut nebo vyjádřil nesouhlas, dovolávat neplatnosti takového právního jednání, které i přesto bylo učiněno.⁶² Toto ustanovení si obecně klade za cíl dosáhnout větší právní ochrany toho manžela, jenž nepodniká, ale i tak je vystaven riziku, které je s podnikáním spojeno. Inspiraci těchto pravidel lze hledat v zahraničních úpravách.⁶³

2.2.2. Správa ve smluveném režimu

Manželé si mohou správu SJM modifikovat smluvně. Obsahem takové smluvní modifikace pak jsou zejména odchylky od zákonného režimu a taková modifikace je upravena v § 722 a § 723 OZ.

Rozsah toho, co si manželé v rámci smluvní modifikace režimu SJM mohou ujednat, je široký vzhledem k volnosti, jakou zákon v tomto ohledu poskytuje. Taková smlouva by však měla obsahovat zejména ustanovení, která určí, který z manželů SJM spravuje a určit způsob správy. Je samozřejmě možné, aby se spravující manžel věnoval pouze části SJM. Smlouva může obsahovat ujednání, která budou určovat, že každý z manželů může jednat sám, bez souhlasu druhého manžela ve vztahu k SJM. A to i ve věcech, které nejsou běžné. Obsahem smlouvy taktéž mohou být ustanovení, která budou přesně vymezovat, co v kontextu daného manželství, znamenají běžné a ostatní záležitosti.

---

⁶¹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 136 – 142.

⁶² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 146 – 149.

⁶³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 715.

Určité limity zákon přece jenom ve vztahu ke správě ve smluveném režimu uvádí. Jedna varianta správy je taková, že manžel jedná samostatně, bez souhlasu druhého manžela, pouze ve vztahu k přesně vymezené části SJM. Při druhé variantě jeden manžel vykonává správu v plném rozsahu, může právně jednat ke všem součástem společného jmění. V případě druhé varianty, kdy manžel provádí správu nad společným jměním v plném rozsahu, zákon uvádí konkrétní situace, při kterých je vyžadován souhlas druhého manžela. Pokud tento souhlas udělen není, může se opomenutý manžel dovolávat neplatnosti právního jednání.⁶⁴ Spravující manžel „může právně jednat jen se souhlasem druhého manžela

- a) při nakládání se společným jměním jako celkem,
- b) při nakládání s obydlím, v němž je rodinná domácnost manželů, je-li toto obydlí součástí společného jmění, nebo které je obydlím jednoho z nich, anebo obydlím nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti a o něž manželé pečují, jakož i při ujednání trvalého zatížení nemovité věci, která je součástí společného jmění.“⁶⁵

2.2.3. Správa v režimu založeném rozhodnutím soudu

Zákon umožňuje správu v režimu, který vznikne rozhodnutím soudu. Tato varianta přichází v úvahu především v situacích, kdy zákonný režim správy nedokáže dostatečně ochránit sledované zájmy. Návrh na zahájení řízení k soudu může podat pouze jeden z manželů. Konkrétně ten, který je jednáním druhého manžela poškozován. Soud může o režimu správy rozhodnout pouze v případě, že mají zákonný režim správy. Nesmí zasahovat do režimu, který si manželé mezi sebou ujednali na základě smlouvy, odchýlit se soudním rozhodnutím lze pouze od zákonného režimu správy.

Manžel, proti kterému se řízení u soudu vede, musí svým jednáním jednat ve zřejmém rozporu se zájmem druhého manžela, rodiny nebo rodinné domácnosti. To je povinná podmínka, která musí být splněna, aby soud vydal rozhodnutí, kterým bude upravena správa SJM. Může se například jednat o situace, kdy manžel jedná se součástmi SJM tak, že znemožňuje užívání věcí druhým manželem, přejímá dluhy, libovolně nakládá se součástmi SJM, zanedbává údržbu věcí tvořících SJM, atd..

⁶⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 85 – 86.

⁶⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 723 odst. 2.

Soud může ve vztahu ke správě SJM rozhodnou libovolně dle dané situace. Může určit jednotlivé věci, které bude spravovat vždy jeden z manželů. Může taktéž rozhodnout tak, že celé SJM bude spravovat pouze jeden z manželů a taktéž může určit co je nutné v okolnostech daného manželství považovat za běžné a co už za ostatní záležitosti.

V komparaci se smluvenou správou SJM je žádoucí uvést, že při správě SJM rozhodnutím soudu, při které jeden z manželů spravuje celé SJM, neplatí konkrétní situace uvedené v § 723 odst. 2 OZ, při kterých je vyžadován souhlas druhého manžela.⁶⁶

---

⁶⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 165 – 167.

3. Skutečnosti vedoucí k vypořádání společného jmění manželů

O SJM obecně víme, že je velice úzce spjata s existencí manželství a jakmile manželství zaniká, tak spolu s ním zaniká i SJM. Na druhé straně platí, že manželství může fungovat bez SJM, které v průběhu trvání manželského svazku zanikne.

V obecné rovině je možné označit hned několik situací, při nichž vyvstane nutnost vypořádat SJM, a to konkrétně zánik SJM spojený se zánikem manželství a zánik SJM, při kterém manželství dále pokračuje.

Jakmile SJM zanikne, zruší se nebo se zúží, je dalším nezbytným krokem vypořádání společného majetku. V zákoně je tento postup upraven v § 736 – § 742 OZ a v § 764 a § 765 OZ. Není možné říct, že zánik a vypořádání musí na časové ose probíhat ve stejný moment. Známe situace, kdy SJM musí být podle zákona vypořádáno ještě před jeho zánikem jako například při rozvodu, při kterém se nezjišťují příčiny rozvratu. Opačným příkladem je naopak případ zániku manželství smrtí jednoho z manželů, při kterém není možné, aby SJM bylo vypořádáno dříve než zanikne v jeden moment se samotným manželstvím.

Obecně tedy platí, že po zrušení, zániku nebo zúžení SJM následuje vypořádání SJM.⁶⁷

Zákon nám dává k dispozici tři způsoby vypořádání. Prvním z nich je vypořádání dohodou, které je uvedeno v § 738 a § 739 OZ. Je to varianta, která nabízí smluvní volnost a možnost, aby se oba manželé dohodli na jejím konkrétním znění. Druhým způsobem je vypořádání soudním rozhodnutím, jenž je upraveno v § 740 a § 742 OZ a použije se v situacích, kdy se manželé nejsou schopni dohodnout. Třetí variantou je vypořádání na základě nevyvratitelné právní domněnky, jejíž úprava se nachází v § 741 OZ.

Pokud je SJM vypořádáno za trvání manželství formou dohody, tak je vždy nutná písemná forma. Po zániku nebo zrušení manželství je písemná forma povinná v případech, kdy se dohoda o vypořádání SJM dotýká také majetku, u kterého smlouva o převodu vlastnického práva vyžaduje písemnou formu. Jeden manžel je na požádání druhého manžela povinen vytvořit potvrzení o dohodě a doručit ho tomu druhému. To platí v případech, kdy není písemná forma povinná. Jestliže mezi

---

⁶⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 189 – 190.

manželi nedojde ke shodě v rámci dohody o vypořádání, pak je nutné, aby se alespoň jeden z nich obrátil na soud, který vypořádání provede. Pokud tak ani jeden neučiní do tří let od rozhodného okamžiku, bude SJM vypořádáno zákonnou domněnkou.⁶⁸

3.1. Zánik společného jmění manželů

3.1.1. Smrt jednoho z manželů

Smrt jednoho z manželů je v zákoně upravena především v § 764 a § 718 odst. 2 OZ a dále také v § 162 a § 163 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“).

V ustanoveních ZŘS je uvedeno, že při vypořádání SJM v případě zániku manželství smrtí jednoho z manželů, se má postupovat hlavně podle dohody pozůstalého manžela s dědici a pokud k takové dohodě nedojde, tak je nutné se řídit zásadami, které jsou uvedeny v OZ.⁶⁹

Případná dohoda pozůstalého manžela s dědici nesmí být v rozporu s pokyny zůstavitele, které uděлил ještě za svého života a také nesmí být v rozporu se zákonem. Pokud bude tyto podmínky splňovat, tak soud tuto dohodu schválí.

Pokud tedy k dohodě mezi pozůstalým manželem a dědici nedojde, tak soud usnesením rozhodne, který majetek ze SJM patří do pozůstalostního jmění, který majetek pak náleží pozůstalému manželovi a taktéž může stanovit pohledávku, která je potřebná k vypořádání společného jmění. Toto rozhodnutí se řídí pravidly, které jsou uvedené v OZ.⁷⁰

Odlišná situace nastává v momentě, kdy SJM bylo ještě za života manžela zrušeno, zúženo nebo zaniklo a stále nebylo vypořádáno. V takových situacích nebude vypořádáno v řízení o pozůstalosti.

V rámci řízení o pozůstalosti zákon stanoví soudu a pozůstalému manželovi, aby postupovali taktéž v souladu s pokyny, jež manžel učinil před svou smrtí. V těchto případech zákon blíže nespecifikuje, jestli takové pokyny musí být obsaženy v rámci konkrétního právního jednání. Některé odborné názory se kloní k variantě, že tyto pokyny by měly být obsaženy v jednom z pořízení pro případ smrti. Lze se však setkat i s názory, které tuto situaci nevykládají tak přísně a podle

⁶⁸ ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 60 – 62.

⁶⁹ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 781 – 782.

⁷⁰ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 162.

jejich názoru není možné z hmotněprávní úpravy nikde vyvodit, že pokyny zemřelého by nutně musely být obsaženy v některém z pořízení pro případ smrti. Podle tohoto názoru je možné dovodit, že takové pokyny mohou být projeveny obecně a víceméně bezformálně. Podle komentáře je v rámci § 764 OZ třeba pokyny zde uvedené vnímat především jako přání zemřelého. Nejedná se tedy o nařízení zůstavitele, která by doslovně určovala jak má proběhnout vypořádání SJM. Těmito pokyny nemůže zůstavitel bránit jinému vypořádání SJM, při němž dojde ke shodě všech zúčastněných stran. Stejný komentář však uvádí, že pokud by došlo mezi zůstavitelem a přeživším manželem k byt' i neformální dohodě, která bude obsahovat pokyny pro vypořádání, pak je nutné hledět na tyto pokyny s vyšší mírou závaznosti. Příkladem může být dohoda mezi manžely o vypořádání SJM, které za jejich života zaniklo. Než se však vypořádání stihne, zemře jeden z manželů. Taková dohoda by se pak měla vykládat ve smyslu § 162 ZŘS a dohoda mezi přeživším manželem a dědici by neměla odporovat pokynům zůstavitele.⁷¹ Autor práce v této otázce zastává názor, že pokyny by neměly být obsaženy v jakékoliv bezformální podobě, jelikož to může v následném řízení vyvolávat spory například o pravost nebo o skutečný úmysl pokynů. Pokyny mohou v mnoha případech rozhodovat o majetku velké hodnoty a tak je dle autora na místě, aby byly vyjádřeny formou s přísnými formálními náležitostmi, což zmíněná pořízení pro případ smrti splňují.

Nedojde-li k dohodě mezi přeživším manželem a dědici, soud posoudí vypořádání v rámci řízení o pozůstalosti předně podle majetkového režimu, který byl odlišný od zákonného. V tomto případě se může jednat buď o režim smluvený, nebo režim založený rozhodnutím soudu.⁷² Pokud ovšem neexistoval mezi manžely žádný zvláštní majetkový režim a zůstavitel nezanechal žádné pokyny, soud se bude při vypořádání SJM řídit podle pravidel, která jsou uvedena v § 742 OZ, s výjimkou § 742 odst. 1 písm. c) OZ.⁷³

Zákon však neřeší situace, když zemřou oba manželé ve stejný moment. Problém nastává už v určení dědiců, jelikož okruh dědiců může být po obou manželech stejný, ale také může být po každém z manželů odlišný.

---

⁷¹ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 782 - 783.

⁷² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 98.

⁷³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 764 odst. 1.

Další problém nastává při snaze vypořádat takto zaniklé SJM dohodou. V zákoně je totiž uvedena pouze dohoda mezi přeživším manželem a dědici. Dohoda uzavřená pouze mezi dědici uvedena v zákoně není a je tak zcela zjevné, že takovou dohodu není možné uzavřít. Zbývá tak pouze vypořádání společného jmění rozhodnutím soudu.

V případech, kdy zaniká SJM smrtí jednoho z manželů, není možné vypořádat SJM na základě nevyvratitelné domněnky.

V obecné rovině se dá říci, že při vypořádání SJM je upřednostňovaným způsobem dohoda. Při následném schvalování takové dohody soudem mají být zohledněny pokyny a přání zůstavitele a taktéž speciální forma majetkového režimu mezi manžely, pokud existovala. To samé platí v případě, že je SJM vypořádáváno přímo rozhodnutím soudu.

Soud zjišťuje majetkový režim z Evidence listin o manželském majetkovém režimu. Tuto evidenci vede Notářská komora ČR. Pro pozůstalostní řízení je klíčové, aby soud měl veškeré informace, které se vztahují k režimu SJM a všem změnám, které byly provedeny buď dohodou, nebo soudním rozhodnutím.⁷⁴

3.1.2. Prohlášení manžela za mrtvého

V případech, kdy je jeden z manželů prohlášen za mrtvého se jeho majetkové povinnosti a práva posoudí ke dni, který je uveden v rozhodnutí o prohlášení za mrtvého jako den jeho smrti.⁷⁵ K § 764 odst. 2 OZ se vztahuje § 71 odst. 2 OZ, ve kterém je uvedeno, že manželství zaniká dnem, který se pokládá za den jeho smrti.

V řízení se bude postupovat velice podobně jako v případě, že jeden z manželů zemřel. Majetkové povinnosti a práva se budou řešit ke dni, který je uveden v rozhodnutí o prohlášení za mrtvého jako den smrti. V momentě, kdy je jeden z manželů prohlášen za mrtvého, avšak ve skutečnosti mrtvý není, tak se k takovému prohlášení vůbec nepřihlíží, ale manželství v očích zákona zaniklo a automaticky se neobnovuje. Pokud tedy budou chtít obě osoby být ve svazku manželském, musí do něj znovu vstoupit.

Situace, kdy je jeden z manželů prohlášen za mrtvého a mrtvý není, přináší do pozůstalostního řízení zmatečnou situaci, ve které je osoba prohlášena za mrtvou a tím pádem zaniká SJM. Tento manžel však mrtvý není a tak zaniká základní

---

⁷⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 192 – 193.

⁷⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 764 odst. 2.

předpoklad pro takové řízení. V případech, kdy takové řízení již bylo zahájeno, musí být zastaveno. V tu chvíli však vznikne situace, kdy je zde určité jmění, u kterého započal proces vedoucí k jeho vypořádání, jenž nebyl dokončen. Zákon v tomto případě nenabízí úplně jednoznačný postup, ale je očividné, že takové SJM je třeba vypořádat jako v případech, kdy jsou oba manželé naživu. Nabízí se tedy dohoda o vypořádání, rozhodnutí soudu, nebo nevyvratitelná právní domněnka.⁷⁶

3.1.3. Rozvod manželství

Rozvod manželství je upraven v § 765 OZ. Pokud manželé nemají v manželství žádné děti a ve věcech majetkových se manželé domluví v dohodě o vypořádání SJM, pak nic nebrání tomu, aby proběhl tzv. nesporný rozvod. V případě, že ke konsensu mezi manžely nedojde, počítá se s variantou, že se obrátí na soud. Pokud se nedohodnou, ani neobrátejí na soud, tak se použije nevyvratitelná domněnka. Nevyvratitelná domněnka je blíže specifikována v § 741 OZ, kde jsou blíže uvedena pravidla, podle kterých se bude SJM vypořádávat v situacích, kdy nedojde do tří let od zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění k jeho vypořádání.⁷⁷

Pro vypořádání SJM je klíčové o jaký rozvod v konkrétním případě půjde. Pokud se bude jednat o rozvod bez zjišťování příčin rozvratu, tak je vypořádání SJM možné pouze na základě dohody manželů. K vypořádání SJM v tomto případě dojde vždy k momentu nabytí právní moci rozsudku o rozvodu manželství. Všechny způsoby vypořádání jsou přípustné v řízeních, ve kterých se budou zjišťovat příčiny rozvratu manželství.⁷⁸

Dohodu o vypořádání SJM je možné uzavřít víceméně kdykoliv. Je přípustné, aby byla uzavřena před zánikem i po zániku SJM. Dokonce není zakázáno, aby taková dohoda byla upravena v rámci předmanželské smlouvy. Vždy je však přesně stanoven moment, kdy se stává účinnou – dnem zúžení, zrušení nebo zániku SJM.⁷⁹

3.1.4. Změna pohlaví

---

⁷⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 197 – 198.

⁷⁷ MELZER, F., TĚGL, P. A KOL. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 784 – 785.

⁷⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 98.

⁷⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 324.

Další skutečnost, která způsobuje zánik SJM je změna pohlaví, která je upravena především v § 29 OZ a § 21 odst. 2 písm. b) zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. V zákoně o specifických zdravotních službách se při lékařském zákroku, kterým má dojít ke změně pohlaví, počítá se skutečností, že pacient před takovým zákrokem neuzavřel manželství nebo nevstoupil do registrovaného partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v cizině. Pokud do některého z těchto svazků v minulosti vstoupil, tak musí prokázat, že kterýkoliv z uvedených svazků zanikl a dále nepokračuje.

Vedle tohoto ustanovení obsaženého v zákoně o specifických zdravotních službách nám stojí znění § 29 OZ. Jedná se o obecné pravidlo, které řeší situace, kdy nedojde ke změně pohlaví v souladu se zákonem nebo je operační zákrok proveden v zahraničí. V ten moment není možné, aby manželství dále pokračovalo, protože došlo k narušení jedné ze základních náležitostí manželství podle zákona, což je odlišné pohlaví manželů. Podle tohoto ustanovení tedy manželství zaniká dnem uvedeným v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb.

V momentě zániku manželství spolu s ním zaniká také SJM. Na bývalé manžele se obdobně použijí ustanovení o povinnostech a právech rozvedených manželů a vypořádat SJM je možné všemi třemi zákonnými způsoby.⁸⁰

Z hlediska právního postavení nedochází změnou pohlaví k žádné změně, jelikož platí rovnost pohlaví. Je však povinností, aby změna pohlaví byla zapsána do matriční knihy.⁸¹

3.1.5. Neplatnost manželství

Manželství je nutné uzavírat v souladu se zákonem tak, aby nebylo stiženo žádnou zákonnou vadou a mohlo tak naplňovat svůj účel jak v rovině osobní, tak v rovině majetkové.

Pokud uzavření manželství bránila některá zákonná překážka uvedena v § 672 až § 676 OZ a přesto bylo uzavřeno, tak ho soud prohlásí za neplatné. Prohlášení manželství za neplatné musí být provedeno rozhodnutím soudu a nijak jinak, jelikož manželství se považuje za platné, dokud není prohlášeno za neplatné.

Mezi manžely, jejichž svazek bude prohlášen soudem za neplatný, vzniká od počátku SJM, které je následně třeba vypořádat.

---

⁸⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 199 – 200.

⁸¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 29.

Není možné, aby bylo manželství prohlášeno za neplatné, pokud již zaniklo, nebo pokud došlo ke zhojení.

Legitimován k podání návrhu na prohlášení manželství za neplatné je každý, kdo na tom má právní zájem. Zákon nám v § 685 uvádí i extrémní případy, při kterých může soud prohlásit manželství za neplatné i bez návrhu. Právní zájem v této problematice znamená, že případným rozhodnutím soudu o neplatnosti manželství dojde ke změně postavení navrhovatele. Takový zájem mohou mít tedy především manželé, jejich rodiče nebo potomci.

Výjimku u legitimace k podání návrhu činí neplatnost manželství z důvodu omezené svéprávnosti, kde se může vyslovení neplatnosti dožadovat pouze jeden z manželů.⁸²

Mezi další důvody neplatnosti patří především případy, kdy jeden z manželů, který podává návrh na neplatnost, učinil projev vůle o vstupu do manželství pod nátlakem, který měl formu násilí nebo pohrůžku násilí, dále pokud byl projev vůle učiněn jen v důsledku omylu o totožnosti snoubence nebo charakteru sňatečného právního jednání. Tento návrh je možné podat pouze do jednoho roku ode dne, kdy tak mohl manžel učinit, nebo kdy se dozvěděl o pravém stavu věcí.⁸³

Zásadní pro bezvadné manželství je svobodný projev vůle obou manželů při uzavírání sňatku. Jak je již výše uvedeno, tento svobodný projev vůle není rozhodně projeven za užití násilí ani pod pohrůžkou násilí. Mezi další případy, kdy nemůže být vůle k uzavření sňatku vnímána jako vědomá a svobodná jsou omyly zapříčiněné neznalostí jazyka či obřadu nebo také pokud nemá snoubenec představu o následcích, které jsou s uzavřením manželství spjaty, a vůbec si nedokáže představit podstatu celého manželského svazku. Je nutno poznamenat, že se jedná o osobu s běžnou rozumovou a volní vyspělostí a nejde o případy omezené svéprávnosti.⁸⁴

Vypořádání povinností a práv osob, jejichž manželství bylo prohlášeno za neplatné, se bude řídit stejnými pravidly jako vypořádání povinností a práv rozvedených manželů.⁸⁵

---

⁸² MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 104 – 107.

⁸³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 684 odst. 1.

⁸⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 64 – 65.

⁸⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 686 odst. 1.

V § 686 odst. 2 OZ je uvedeno pravidlo týkající se těch situací, kdy došlo k prohlášení manželství za neplatné podle § 684 OZ. Při rozhodování o majetkových právech a povinnostech v těchto případech je třeba brát zřetel na toho manžela, který jednal v dobré víře. Pokud tedy vycházíme z § 684 OZ, tak v dobré víře určitě nejedná ta osoba, která tu druhou úmyslně uvede v omyl v osobě snoubence nebo ho ke sňatku donutí násilím.

3.1.6. Trest propadnutí majetku

Rozhodnutí soudu, kterým soud ukládá trest propadnutí buď části majetku, nebo celého majetku odsouzeného, způsobuje zánik SJM. Tento trest je udělován osobám, které jsou odsuzovány k výjimečnému trestu nebo pokud jsou odsouzeni za zvlášť závažný zločin, kterým odsouzený získal nebo chtěl získat pro sebe nebo někoho jiného majetkový prospěch. Majetek, který výrokem soudu propadne, připadá státu.⁸⁶

Pro zánik SJM není rozhodující, zda dojde k propadnutí pouze části, nebo celku, jelikož SJM zaniká vždy. V tomto případě taky není možná smluvní úprava zániku společného jmění, zde je zánik obligatorní náležitostí.

Soud po nabytí vykonatelnosti rozsudku, kterým rozhoduje o propadnutí majetku, zašle tento rozsudek takovému orgánu státu, který podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích je oprávněn nakládat s majetkem státu.

V momentě, kdy dojde k zániku SJM však nedochází k jeho vypořádání. Majetek odsouzeného tedy přejde na kompetentní organizační složku státu, která se stala vlastníkem jeho majetku a tedy i té části SJM, která by náležela odsouzenému manželovi. V tu chvíli může dojít k vypořádání zaniklého SJM dohodou mezi právě příslušnou organizační složkou státu a druhým z manželů, který nebyl odsouzen k propadnutí majetku. Pokud k takové dohodě nedojde, tak dalším řešením je podání návrhu na vypořádání zaniklého SJM k soudu. Soud bude v tomto řízení postupovat v souladu § 742 OZ, který obsahuje pravidla pro vypořádání.⁸⁷

Propadlý majetek přechází na stát dnem právním moci rozsudku, kterým o tom bylo rozhodnuto. Dnem právní moci rozsudku zaniknou veškerá zástavní práva, jenž vázla na propadlém majetku, pokud zákon nestanoví jinak. Stát přebírá pouze majetek, nikoliv závazky. Žádná podmínka, která se s majetkem vázala ve

⁸⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 66.

⁸⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 201 – 202.

vztahu k odsouzenému, nesmí omezit následky spojené s rozsudkem o propadnutí majetku.⁸⁸

V zákoně však existuje omezující pravidlo, které se vztahuje na situace, kdy propadnutí majetku zasáhne také věci, které jsou nezbytné k ukojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, které má povinnost ze zákona vyživovat a vychovávat. V takové situaci rozhoduje předseda senátu a to na návrh organizační složky státu, odsouzeného nebo osoby, jež má být odsouzeným vyživována a vychovávána.⁸⁹

3.1.7. Prohlášení konkursu

Jakmile dojde k prohlášení konkursu, stane se součástí majetkové podstaty také podíl, který má dlužník v rámci SJM. Vypořádání je možné provést buď dohodou, nebo rozhodnutím soudu a celá tato problematika včetně pravidel vypořádání je upravena v § 268 až § 276 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „InsZ“), který je v postavení *lex specialis* k OZ.

Jestliže závazky manžela spadající do SJM přesahují celkový majetek, který tvoří SJM, tak se vypořádání vůbec neprovádí a celkový majetek tvořící SJM je majetkovou podstatou.

V ostatních případech musí být SJM vypořádáno, a to konkrétně pokud zaniklo přímo prohlášením konkursu, zaniklo ještě před prohlášením konkursu, ale nebylo doposud vypořádáno, nebo společné jmění, které bylo zúženo smlouvou nebo rozhodnutím soudu, ale do prohlášení konkursu nedošlo k jeho vypořádání.⁹⁰

V § 269 InsZ jsou upravena zakázaná smluvní ujednání manželů, která by byla uzavřena po podání insolvenčního návrhu dlužníkem, nebo po nastalých účincích spojených se zahájením insolvenčního řízení v případě insolvenčního návrhu věřitele. Jedná se především o smlouvy, které zužují, rozšiřují nebo vypořádávají SJM.

Insolvenční správce je po prohlášení konkursu oprávněn uzavírat dohody o vypořádání SJM nebo také navrhopvat vypořádání prostřednictvím soudu.⁹¹

---

⁸⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 882 – 883.

⁸⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, § 346 odst. 1.

⁹⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 99.

⁹¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 270 odst. 1.

Případná dohoda o vypořádání SJM, která se podaří uzavřít insolvenčnímu správci, se stává účinnou, jakmile ji schválí insolvenční soud.⁹²

Pokud tedy dojde vypořádání SJM až k insolvenčnímu soudu, bude toto řízení vedeno jako incidenční spor. Jestliže bylo před zahájením insolvenčního řízení započato vypořádání SJM, tak se toto řízení nepřerušuje. Insolvenční správce se pouze prohlášením konkursu stane účastníkem takového řízení.⁹³

V § 276 odst. 1 InsZ je stanoveno, že jakmile trvají účinky prohlášení konkursu, nemůže vzniknout nové SJM. Pokud však dlužník vstoupí do nového manželství, vznik SJM je odložen ke dni, kdy zaniknou účinky prohlášení konkursu. Na odst. 1 navazuje v § 276 odst. 2 InsZ, který vylučuje platnost veškerých smluv o rozšíření SJM, které by svým obsahem chtěly obejít znění odst. 1 nebo by dokonce s ním byly v rozporu.

Je nutné uvést, že pokud SJM zaniklo prohlášením konkursu, tak pravomocností rozhodnutí o zrušení konkursu, nedochází k jeho obnovení. K obnovení dochází pouze na základě rozhodnutí soudu, kterému musí předcházet návrh manžela. Podmínkou je, aby takové rozhodnutí bylo v zájmu obou manželů.

Taktéž platí, že jakmile rozhodnutí o zrušení konkursu nabyde právní moci, vzniká přímo ze zákona SJM v rámci manželství, které dlužník uzavřel po prohlášení konkursu.⁹⁴

3.1.8. Schválení oddlužení

Jedná se o další skutečnost obsaženou v InsZ, která způsobuje zánik SJM. Stejně jako u prohlášení konkursu a trestu propadnutí majetku dochází k zániku společného jmění za trvání manželství.

SJM nezaniká v případech, kdy je oddlužení povoleno na základě společného návrhu manželů. Při těchto situacích je veškerý majetek obou manželů považován za součást SJM.⁹⁵

Schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je v mnohém shodné jako prohlášení konkursu. Především se jedná o účinky, které nastávají dnem zveřejnění usnesení o schválení oddlužením zpeněžením majetkové podstaty a týkají se především samotné majetkové podstaty. Další shodu lze najít například ve

---

⁹² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 271 odst. 1.

⁹³ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 1055 – 1056.

⁹⁴ Tamtéž, str. 1069.

⁹⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 408 odst. 1.

způsobech uspokojování pohledávek nebo v dispozičním právu k majetku patřícímu do majetkové podstaty, které má insolvenční správce.

Největší rozdíl je v rozsahu majetkové podstaty. Do majetkové podstaty v tomto případě náleží jen takový majetek dlužníka, který je součástí majetkové podstaty v době schválení oddlužení. Celkový výčet obsahu majetkové podstaty je určován na základě soupisu majetku sestaveného insolvenčním správcem, který ho vytváří na základě seznamu majetku, který předloží dlužník. Do této majetkové podstaty nepatří majetek, jehož se dlužník stal majitelem až po dni schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.⁹⁶

3.2. Zrušení společného jmění manželů

Hlavní rozdíl mezi zrušením a zánikem SJM je nutné spatřovat v původním úmyslu samotného jednání. U zániku nejde o hlavní úmysl, jelikož konkrétní právní skutečnost původně a hlavně směřuje k úplně jinému cíli a zánik SJM je jeho nevyhnutelným zákonným následkem. Jako příklad lze uvést například prohlášení manželství za neplatné, při kterém není primární a hlavní cíl, aby zaniklo SJM.

Na druhé straně při zrušení SJM jde o úmysl. Právní skutečnost přímo cílí na SJM, tedy na jeho zrušení. Skutečnosti vedoucí ke zrušení SJM neznamenaají zánik manželství.⁹⁷

3.2.1. Režim oddělených jmění

Jedná se o jeden ze zákonem uvedených smluvních režimů, při kterém dochází ke zrušení SJM a k rozdělení jmění. Manželé jsou tedy majetkově samostatní a oddělení. Mohou tedy každý samostatně nakládat se svým majetkem a nepotřebují k tomu souhlas manžela druhého. Smluvit si oddělený režim mohou také snoubenci nebo manželé, kteří spolu zatím žádné společné jmění nemají. V rámci tohoto režimu jsou jejich majetkové poměry stejné jako mezi dvěma cizími lidmi, kteří nejsou v žádném blízkém (manželském) vztahu. Každý samostatně přistupuje ke svému majetku a dluhům a jsou oproti sobě v totožném postavení.

Režim oddělených jmění je možné ujednat taktéž za trvání manželství, když už manželé do společného jmění něco nabyli. Přestává tedy platit aktuálně platný

---

⁹⁶ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 1590 – 1591.

⁹⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 207 – 208.

režim, SJM zaniká a je třeba ho vypořádat. Další možností v rámci tohoto režimu je jeho trvání pouze po konkrétně stanovenou délku od vzniku manželství. Jakmile tato doba uplyne, tak tento smluvený režim zaniká a plynule se přechází na režim zákonný. Veškeré jmění (aktiva i pasiva) nabytá jedním z manželů za trvání smluveného režimu oddělených jmění zůstávají v jeho výhradním vlastnictví i po přechodu na zákonný režim.⁹⁸

3.2.2. Režim vyhrazení vznik společného jmění ke dni zániku manželství

Jde o další režim, který si mohou manželé mezi sebou smluvně upravit. Jak už z názvu vyplývá, tak určuje vznik SJM až ke dni zániku samotného manželství. Při tomto smluvním režimu tedy SJM vůbec nevzniká a po dobu trvání manželství nahrazuje zákonný režim. Jakmile však dojde k zániku manželství, tak SJM vzniká v plném rozsahu v režimu zákonném a následně je nutné ho vypořádat. Hlavní důvod pro tento režim lze nacházet v tom, že manželé nejsou po dobu trvání manželství nijak omezováni v nakládání se jměním nabytým za trvání manželství. Tímto však nezaniká jejich právo na vypořádání.

Do případného SJM bude patřit jmění, které v daný moment patří manželům nebo alespoň jednomu z nich. Takové jmění by dále muselo patřit i do SJM v režimu zákonném.

Smlouvu, která bude upravovat tento majetkový režim, mohou uzavřít snoubenci před vznikem manželství i manželé po dobu trvání manželství. Tento režim je možný smluvit také pouze k určité části jmění. V rámci dalších modifikací je například možné, aby vznik SJM byl spjat nikoliv s okamžikem zániku manželství, ale s nějakou jinou situací, která může nastat dříve. Konkrétně se může jednat o podmínku, nebo doložku času.⁹⁹

3.2.3. Rozhodnutím soudu

Soud může vstoupit do majetkových vztahů manželů pouze na návrh jednoho z nich. Existují-li zákonem uvedené závažné důvody, soud může svým rozhodnutím mimo jiné SJM zrušit. Poté je nutné SJM vypořádat a to kterýmkoliv ze zákonných způsobů.

---

⁹⁸ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 401 – 402.

⁹⁹ Tamtéž, str. 402 – 404.

Zásah soudu do vztahů soukromoprávních by měl být co možná nejmenší a tak je nutné, aby se jednalo o závažné důvody. Jsou rozlišeny obligatorní závažné důvody, které je soud povinen uznat jako závažné vždy a druhou skupinou jsou důvody, které závažnými být můžou, a je zde větší prostor pro uvážení soudu. V prvním případě soudu stačí samotné zjištění, že daný důvod existoval. Ve druhém případě soud zkoumá nejenom, že takový důvod byl, ale dále zkoumá jeho míru intenzity, aby mohl určit, zda tento důvod závažný je, či nikoliv.¹⁰⁰

Zákon obě skupiny vymezuje následovně: „*Závažným důvodem je vždy skutečnost, že manželům věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželu, že manžela lze považovat za marnotratného, jakož i to, že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. Jako závažný důvod může být shledáno také to, že manžel začal podnikat nebo že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby.*“¹⁰¹

3.3. Zúžení společného jmění manželů

Zúžení je možné provést dvěma způsoby. Prvním z nich je rozhodnutí soudu, který v souladu s § 724 odst. 1 OZ rozhodne o zúžení, pokud pro to existuje závažný důvod. Stejně jako v případě zrušení SJM tak i zde platí, že závažné důvody jsou rozděleny na obligatorní a fakultativní závažné důvody. Obě skupiny jsou uvedeny ve zmíněném ustanovení OZ.

Druhým prostředkem k zúžení SJM je konsensus obou manželů. Tento mechanismus je zakotven v § 717 odst. 1 OZ. K této variantě je nutná veřejná listina, neexistuje zde možnost, že by k zúžení stačila pouhá shodná vůle manželů.¹⁰² Pokud dojde mezi manžely k uzavření smlouvy o zúžení SJM ve formě notářského zápisu, musí se manželé jejím obsahem řídit a nemohou se od jejího znění odchýlit pouze na základě společně projevené vůle. Pokud se tedy dohodnou, že určitý druh věcí do SJM nepatří a je pouze ve výlučném vlastnictví jednoho z nich, pak nemohou takovou věc do SJM nabýt pouze na základě společné dohody. To by bylo možné pouze na základě uzavření smlouvy mezi manžely ve formě

---

¹⁰⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, str. 471 – 474.

¹⁰¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 724 odst. 2.

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2008, sp. zn. 22 Cdo 2779/2008.

notářského zápisu, kterou by se zúžené SJM rozšířilo o druh věci, kterou manželé do SJM chtějí nabýt, a která byla smlouvou o zúžení SJM vyloučena.¹⁰³

Pokud dojde k zúžení jedním z výše uvedených způsobů, je nutné vypořádat tu část SJM, která byla zúžením vyloučena. Manželé se mohou o vypořádání dohodnout, nebo podat návrh na vypořádání k soudu, a pokud ani k jednomu nedojde, bude po třech letech uplatněna nevyvratitelná právní domněnka.¹⁰⁴

---

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2019, sp. zn. 22 Cdo 1149/2019.

¹⁰⁴ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 483.

4. Vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu

Rozhodnutí soudu je vedle dohody a nevyvratitelné právní domněnky jedním ze tří zákonných způsobů, kterými lze vypořádat SJM. O řízení před soudem platí, že se jedná o sporné řízení, které je zahajováno vždy na návrh. Formulace návrhu by měla být dostatečně kvalitní tak, aby bylo možno řízení rozhodnout co možná nejrychleji. Obsahem takového návrhu by měly být dostatečně přesně definovány majetkové hodnoty, které mají být vypořádány.

Obecně platí, že žalobu na vypořádání SJM soudem je nutné podat do tří let od zániku, zrušení nebo zúžení SJM. Tento způsob vypořádání SJM je umožněn na základě § 740 OZ a jeho pravidla jsou definována v § 742 OZ.¹⁰⁵ Způsoby vypořádání SJM je možné kombinovat a manželé tak nemusí zvolit pouze jeden z nich. Část mohou vypořádat prostřednictvím dohody, část mohou vypořádat na základě soudního rozhodnutí a část může být vypořádána pomocí zákonné domněnky.¹⁰⁶

K otázce, který právní předpis má být na vypořádání SJM použit, se soudní praxe vyjadřuje poměrně jednoznačně. Na vypořádání SJM, které zaniklo před účinností OZ, se použije OZ 1964. Pokud tedy zákon nestanoví odlišně, pak se na zánik i vypořádání SJM použije stejný právní režim.¹⁰⁷ To platí i v případech, kdy SJM vzniklo v době účinnosti OZ 1964, ale zaniklo až za účinnosti OZ. Pak se vypořádání řídí OZ.¹⁰⁸

Soud je žalobním návrhem vázán pouze do určité míry. To je dáno především tím, že řízení o vypořádání SJM je velice úzce vázáno zákonem. Jak již bylo uvedeno výše, tím je především OZ a to zejména v § 742, jenž obsahuje zákonné zásady.

Čím je však soud zcela vázán, je rozsah jmění k vypořádání. Soud může vypořádat v rámci řízení o vypořádání SJM pouze takový majetek, který je manžely uveden.¹⁰⁹ Při svém rozhodování může soud překročit návrh pouze ohledně ceny a ohledně rozdělení věcí mezi manžele (eventuálně může věc přikázat a zároveň nařídit vyplacení finanční částky na vyrovnání podílu druhému manželovi). Soud

¹⁰⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 224 – 226.

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. 22 Cdo 4400/2018.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 599/2018.

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017.

¹⁰⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 226 – 227.

se jinak musí účastníky vymezeného předmětu řízení držet, jinak by došlo k porušení § 153 odst. 2 OSŘ a tím ke způsobení vady řízení.¹¹⁰

4.1. Zákonné zásady vypořádání společného jmění manželů

Tyto zásady jsou uvedeny v § 742 OZ a slouží soudu k určení velikosti podílů obou manželů. Aby vůbec mohlo být toto ustanovení použito, musí být naplněny základní předpoklady pro tento způsob vypořádání, které jsou upraveny v § 740 OZ a na který § 742 OZ přímo navazuje.

Současná právní úprava navazuje na úpravu z předchozího OZ 1964 a z výrazné části je převzata. Pro vypořádání SJM rozhodnutím soudu je klíčové definovat základní pravidlo, podle kterého jsou podíly obou manželů stejné (§ 742 odst. 1 písm. a) OZ) a dále jsou z něj tvořeny výjimky, které jsou uvedeny v písmenech b) – f) uvedeného ustanovení OZ.¹¹¹

4.1.1. Rovnost podílů

Základní zásadou pro soudní vypořádání SJM je rovnost podílů, prostřednictvím které je zdůrazňován princip rovnosti manželů. I přesto, že každý do SJM mohl přispívat rozdílnou měrou, oba manželé jsou si v manželském svazku rovni a zákon jim tedy přiznává stejný podíl na společném jmění. Rovnost se má projevit především v ceně podílu, přičemž skladba samotného podílu může být odlišná. Předmětné ustanovení OZ však neobsahuje pouze tuto zásadu a je tak nutné poznamenat, že pokud by tato platila bezvýjimečně, pak by další zásady byly zcela zbytečné.¹¹² Rozhodnutí soudu o disparitě podílů je možné, jelikož „Podle § 150 věty první obč. zák. jsou sice podíly obou manželů na společném majetku zásadně stejné, soud však může tyto podíly stanovit jinak s přihlédnutím k zásadám dále v § 150 obč. zák. uvedeným.“¹¹³ Disparita podílů se do soudní praxe dostávala postupně a zároveň poměrně obtížně. Za běhu účinnosti OZ 1964 se však stávala stále běžnější a ke konci účinnosti tohoto zákona již existovala celá řada rozhodnutí Nejvyššího soudu, týkající se disparity podílů. V rámci účinnosti OZ jsou již rozhodnutí o rozdílné velikosti podílů běžnou praxí. Ona sama nerovnost podílů má

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 684/2004.

¹¹¹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, str. 613 – 615.

¹¹² Tamtéž, str. 617 – 618.

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2433/99.

v rámci vypořádání SJM svou nezastupitelnou roli. Nabízí totiž soudu prostor pro zohlednění všech okolností a možnost spravedlivého nastavení právních poměrů. V rámci vypořádání je totiž také nutno zohlednit princip dobrých mravů a vše zmíněné se může odrazit zejména právě v rozhodnutí soudu, kterým bude založena disparita podílů.¹¹⁴

Je žádoucí zdůraznit, že porušení principu rovnosti podílů by mělo být rozhodnutím výjimečným a vždy soudem v rámci nalézacího řízení dostatečně zdůvodněným. Důvodnost lze případně hledat především s přihlédnutím „*ke skutečnostem, které měly vliv na hospodaření rodiny (zásluha na nabytí a udržení společných věcí), a k péči o rodinu, která může vyvážit větší zásluhy o nabytí a udržení majetku*“.¹¹⁵ Samotná disparita může být založena pouze chováním jednoho z manželů. Pokud totiž oba pečovali řádně o rodinu a snažili se zajišťovat jejich potřeby, tak není důvod, aby byla nerovnost podílu soudním rozhodnutím založena. Obecně lze říci, že parita je základním východiskem pro soudy a odklon v podobě disparity nastane, pokud je k tomu dán důvod chováním manželů.¹¹⁶ Disparita podílů může být založena jak na základě jednoho důvodu dostatečné intenzity, tak na základě několika důvodů, které sice samy o sobě dostatečné intenzity nedosahují, ale v souhrnu již ano.¹¹⁷

Soudní praxe nám již zcela přesně určila, že soud při svém rozhodování bude přihlížet zejména k „*potřebám nezletilých dětí, k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu a k tomu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společných věcí*“¹¹⁸. Nerovnost podílů může být vyjádřena procentem nebo zlomkem, ale také příkázáním věci jednomu z manželů, aniž je zavázán k finančnímu vypořádání s druhým manželem ohledně této věci.¹¹⁹ Dalším formou může být třeba také příkazání dluhu, který je součástí vypořádání SJM, jednomu z manželů, který ho musí uhradit. Nerovnost se zde uplatňuje v tom, že druhý manžel není povinen uhradit polovinu tohoto dluhu.¹²⁰ Hledisko „nabytí a udržení společných věcí“ je vyvažováno také péčí o dítě a obstaráváním společné domácnosti. Pokud totiž jeden

---

¹¹⁴ KRÁLÍK, M. *Judikatura NS: Společné jmění manželů z pohledu aktuální rozhodovací praxe*. Soudní rozhledy. 2019, č. 10, str. 310 - 315.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3637/2010.

¹¹⁶ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 340.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2661/2019.

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2914/99.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2914/99.

¹²⁰ KRÁLÍK, M. *Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM)*. Soudní rozhledy. 2012, č. 11-12, str. 383 - 390.

z manželů přesně tyto činnosti v rámci manželství zajišťoval, nelze jeho podíl automaticky snižovat jen proto, že se svým výdělkem přímo nepřičinil o nabytí SJM. Pouze zjevná nerovnoměrnost by na základě těchto skutečností mohla založit disparitu.¹²¹ Právě ve vztahu ke zjevné nerovnoměrnosti, která založila nerovnost podílů, se Nejvyšší soud vyjádřil zřejmě pouze v případě „světově úspěšného sportovce“. V tomto případě soud došel k závěru, že „*disparita podílů může být dána v případě světově úspěšného sportovce, který vyvíjel značné úsilí k tomu, aby ve své sportovní činnosti dosáhl uvedeného postavení a tomu odpovídajících příjmů umožňujících nadstandartní životní úroveň rodiny a nabytí majetku značné hodnoty*“¹²². Klíčovým je zde výklad „mimořádného úsilí“, které je se světově úspěšným sportovcem spojováno. Na jedné straně stojí právě tento světový úspěch, za kterým samozřejmě stojí hodiny tréninků, cestování a neustálá konfrontace s ostatními sportovci ve své oblasti sportu. Ta druhá strana nabízí pohled na druhého z manželů, který se musí podřídít životnímu stylu partnera a zůstává s dětmi doma, vychovává je a pečuje o rodinnou domácnost. To je taky nutné považovat za významnou oběť pro dobro rodiny a tím pádem vysoké příjmy spojené s celosvětovým úspěchem nesmí být jediným kritériem pro rozhodnutí o disparitě podílů. Každou takovou situaci je třeba detailně zkoumat ze všech možných stránek pohledu a zjišťovat veškeré okolnosti s tím spojené. Při řešení principu zásluhovosti je nutno k rozhodnutí o disparitě podílů přistupovat pouze výjimečně a vždy z důvodu mimořádných okolností případu.¹²³

Potřeby nezletilých dětí jsou Nejvyšším soudem také zohledňovány a mohou způsobovat disparitu podílů.¹²⁴ Toto je aktuálně platný závěr dovolacího soudu, avšak byl zde v této otázce určitý vývoj. Ta nejstarší rozhodnutí týkající se potřeb dětí se týkaly především příkázání jednotlivých věcí tomu manželovi, který o děti měl po rozvodu pečovat. Péče o děti měla být pro rodiče výhodou, která se projevovala právě především v příkázání jednotlivých věcí (dětské kolo, postýlka, kočárek,...) právě jemu.

Nejvyšší soud posléze disparitu podílů z důvodu potřeb nezletilých dětí připustil a postupně se rozhodovací praxe dostala až do výše zmíněného stádia.

---

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 22 Cdo 656/2010.

¹²² KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 354.

¹²³ Tamtéž, str. 354 – 355.

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3272/2010.

V současnosti se více klade důraz na individuální zabezpečování potřeb, jenž je vyvažován ekonomickými překážkami, které může dnešní doba přinášet. S ohledem na případnou nerovnost podílů by podle odborné literatury měly soudy přihlížet především k tomu, jestli „a) jeden z manželů bude pečovat o více dětí nebo o dítě zdravotně postižené, b) rodič, který má děti v péči, má nízké výdělky a výživné od druhého rodiče nemůže stačit k úhradě potřeb dětí“¹²⁵.

Rozsudek, ze kterého vychází výše zmíněný aktuálně platný závěr Nejvyššího soudu je považován za jeden z mála, který se snažil potřeby nezletilých dětí vyjádřit nikoliv prikázáním věcí, ale možnou disparitou podílů.

Tak jako drtivá většina skutečností, které mohou založit rozdílnou velikost podílů manželů, tak i u potřeb nezletilých dětí platí, že soud musí vždy zkoumat konkrétní okolnosti daného případu a na základě nich rozhodovat.¹²⁶

Skutečnost, že manželé hospodaří po delší dobu odděleně, sama o sobě nevede k rozhodnutí o rozdílných podílech manželů. Aby mohlo oddělené hospodaření manželů vést k rozhodnutí o disparitě podílů, musely by být zjištěny i další okolnosti, které jsou zákonem označeny jako předpoklady pro takové rozhodnutí.¹²⁷

Výše jsou zcela jasně definovány významné skutečnosti, které mohou založit disparitu podílů při vypořádání SJM. Mezi ně nelze řadit skutečnosti vedoucí k rozpadu manželství. Tato kategorie skutečností by byla pro určení podílů zásadní pouze v případě, že by měla přímý vliv na hospodaření se společným majetkem nebo na péči o rodinu.¹²⁸ Tuto kategorii lze konkretizovat jednáním, které velice často vede k rozpadu manželství, tedy mimomanželský vztah. Ani ten však sám o sobě nezpůsobí disparitu podílů, jelikož takový na první pohled jasný důvod rozvratu manželství má zpravidla své vlastní příčiny, které zasahují do intimních okruhů každé osoby a těžko je tedy postihnout.¹²⁹

Výše podílů může být mimo jiné ovlivněna také výkonem trestu odnětí svobody. Aby k tomu však mohlo dojít, musí se nejdřív zkoumat důvod odnětí svobody. Nedbalostní nemajetkové trestné činy nemusí samostatně způsobit rozdílnou velikost podílů. Opačná situace může nastat, pokud je důvodem odnětí

---

¹²⁵ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 361.

¹²⁶ Tamtéž, str. 359 – 361.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1342/2002.

¹²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3110/2010.

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2921/2005.

svobody úmyslný trestný čin majetkového či mravnostního charakteru. Jako příklad lze uvést loupež nebo sexuální zneužití v rodině. Tyto případy mohou mít přímý vliv na rozhodování o rovnosti podílů.¹³⁰

Hlediskem, které může být také zohledněno, je zejména, pokud jeden z manželů nepracuje nebo se práci vyhýbá a parazituje na tom druhém. Jedná se především o ty situace, kdy tento jedinec nepracuje, ačkoliv by mohl. Dále sem lze zařadit zneužívání sociálních dávek. Prokázat však úmyslné zneužívání sociálního systému je náročné a ne vždy zcela prokazatelné.

Soud musí vždy zkoumat jednotlivé okolnosti případu. Může se totiž jednat o velice charakteristické situace, při kterých bude jeden z manželů odborníkem v oblasti s malým využitím a nemůže sehnat zaměstnání, ačkoliv by pracovat chtěl. Nabízí se otázka, do jaké míry je možné ho nutit, aby pracoval v oblasti mimo svůj obor a kolikrát třeba za výrazně nižší finanční ohodnocení. Dalším specifickým případem může být tlak na jednoho z manželů, aby dojížděl za prací do vzdáleného města, když je v místě svého bydliště zvyklý, má zde rodinu a pevné sociální vazby.

Nutno podotknout, že ani jedna z výše zmíněných modelových situací doposud Nejvyšším soudem řešena nebyla a je proto nutné řešit otázku disparity podílů v takových případech s dostatečnou dávkou mírnosti a dožadovat se jich hlavně tehdy, pokud je nezájem manžele pracovat zcela zjevný a prokazatelný. Pokud třeba nebude manžel pracovat ze zdravotních důvodů, je zcela logické, že taková situace nemůže způsobit rozdílnou velikost podílů.¹³¹

Pokud jeden z manželů za gamblerství a požívání návykových látek utrácí částky přesahující běžné obvyklé utrácení, může takové jednání způsobit nerovnost podílů. Opět soud musí důsledně zkoumat okolnosti každého takového chování, jelikož by tento manžel mohl mít mimořádné zásluhy o nabytí společného majetku. V kategorii závislostí je možné zmínit také alkoholismus, který může mít také zásadní vliv při určování velikosti podílů. Musel by však svou závažností zasáhnout do hospodaření se společným majetkem nebo do péče o rodinu.¹³²

---

¹³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1488/2013.

¹³¹ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 343 – 344.

¹³² Tamtéž, str. 346 – 348.

Nadměrné zadlužování jedním z manželů může taktéž vést k disparitě podílů. Pokud lehkomyšlně přebírá závazky a chová se vůči SJM nehospodárně, může to být při úvaze soudu o disparitě velice důležitým hlediskem.¹³³

Nejvyšší soud judikoval, že jakožto dovolací soud bude přezkoumávat splnění podmínek pro odklon od výchozího principu rovnosti podílů pouze v případech zjevné nepřiměřenosti úvah soudů.¹³⁴

4.1.2. Zápočty

Jedná se o zásadu, která je uplatňována při vypořádání SJM rozhodnutím soudu. Je uvedena v § 742 odst. 1 písm. b) OZ a jejím smyslem je, že má každý z manželů nahradit to, co bylo ze společného majetku vynaloženo na jeho majetek výhradní. Samotnou výši takto vynaložených prostředků určuje § 742 odst. 2 OZ.

Pro zápočty je klíčové, jestli došlo k vynaložení společných prostředků. Pokud tedy k takovému vynaložení došlo, soud je povinen toto hledisko zohlednit při určování podílů. Aby však mohl toto hledisko zohlednit, musí tato skutečnost vyjít při řízení najevo, jelikož soud je vázán pouze majetkem, který mu je k vypořádání předložen. Důkazní břemeno tedy leží na účastnících řízení, respektive na tom účastníkovi, který by z tvrzené skutečnosti pro sebe získal příznivé právní důsledky. Pokud však tato strana důkazy nemá a objektivně ani mít nemůže, stačí pro její tvrzení alespoň, pokud před soudem vznese „opěrné body“ skutkového stavu. Tím dojde k výrazné podpoře svých tvrzení a důkazní břemeno se tak přenáší na protistranu, která se s ním musí řádně vypořádat. Pokud tak neučiní, bude důkaz hodnocen v neprospěch právě této strany sporu.¹³⁵

Důkazní břemeno a síla tvrzených skutečností, viz výše „opěrné body“, jsou velice problematickou stránkou zápočtů, ke které se v celé řadě rozhodnutí přiklonil svou rozhodovací praxí také Nejvyšší soud. Jedním ze závěrů bylo konstatování, že pokud si jeden z bývalých manželů těsně po rozvodu koupí byt značné hodnoty, tak to je možné považovat za nepřímý důkaz o tom, že v době zániku SJM použil k této koupí finanční prostředky ze společného jmění. V ten moment jde důkazní břemeno k tíži bývalého manžela, který daný byt koupil a ten musí dostatečně dokázat, odkud vzal peníze, za které předmětnou nemovitost pořídil. Tento případ navazuje na

---

¹³³ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 348.

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 22 Cdo 3636/2008.

¹³⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 250 – 251.

předchozí tvrzení v tom smyslu, že pokud se jeden z bývalých manželů domáhá takového zápočtu (jako je v tomto případě koupě bytu tím druhým), nemůže mu to být znemožněno jenom z toho důvodu, že nezná čísla účtů druhého manžela. Dojde tedy k uvedení právě oněch „opěrných bodů“, na základě nichž je důkazní břemeno na druhé straně sporu.¹³⁶ Jako další příklad přesunu důkazního břemene mezi účastníky řízení může být situace, kdy jeden z manželů tvrdí, že ten druhý během trvání manželství vynaložil prostředky ze společného majetku na úvěr, kterým byla financována koupě bytu v jeho výlučném vlastnictví. V ten moment leží důkazní břemeno na tom účastníkovi, který toto tvrdí a chce, aby byly tyto prostředky v rámci zápočtu nahrazeny a došlo tak k navýšení jeho podílu. Pokud však druhý manžel vynakládal během trvání manželství na svůj výhradní majetek pravidelně finanční částky, musí prokázat, že šlo o jeho výlučné prostředky. Pak se tedy důkazní břemeno odvalilo na druhého účastníka a opět došlo k využití „opěrných bodů“ tak, jak jsou popsány výše.¹³⁷

Rozhodovací praxe soudů se musela vypořádat s otázkou, jestli je v rámci vypořádání nutné řešit veškeré věci, které byly pořízeny ze společného majetku a staly se součástí výhradního majetku jednoho z manželů. Praxe vytvořila velice přijatelný kompromis, který říká, že „zápočty by měly být prováděny a používány pouze v těch závažnějších případech, kdy rovnovážnost majetkového postavení každého z manželů by mohla být porušena“¹³⁸. Soudní praxe klade důraz na přiměřenost, aby zápočty byly používány pouze v případech, kdy jde o zásadní zásah do společného majetku, o který byl významně přímo navýšen výlučný majetek pouze jednoho z nich.¹³⁹ Za nezávažné a nicotné lze v normální míře považovat například věci osobní potřeby, které nejsou součástí SJM, navíc mohou být velice často pořizovány za prostředky, které patřily do společného majetku. Za věci osobní potřeby považujeme především oblečení, hygienické potřeby, léky, atd. V tomto případě je nutné se odvolat na výše citované znění literatury, ve kterém je hranice nutnosti vypořádávat takový majetek definována jako „porušení rovnovážnosti majetkového postavení každého z manželů“. Mezi manžely taktéž platí několik zákonných povinností, jednou z nich je vyživovací povinnost, tou další

---

¹³⁶ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 374 – 375.

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2263/2005.

¹³⁸ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 408.

¹³⁹ Tamtéž.

je povinnost zajistit všem členům domácnosti stejnou úroveň. Drtivá většina věcí osobní potřeby, jenž byla pořízena ze společného majetku, bude tedy zařazena do plnění těchto zákonem stanovených povinností v manželském svazku. I z tohoto tvrzení však existují výjimky. Bude se jednat zejména o ty situace, kdy lze se vší zdrženlivostí označit předmětné věci jako ne již tak zcela nezávažné, nicotné a zanedbatelné. Jedním z těchto případů budou například drahé kožichy nebo nákladné vědecké knihovny, které byly pořízeny ze společného majetku.¹⁴⁰ Předchozí věta však nemusí platit vždy. Jak zmíněný drahý kožich nebo nákladná vědecká knihovna jsou běžně věci značné hodnoty, které sice ve většině případů budou svou cenou a charakterem přesahovat obvyklou životní úroveň rodiny, avšak obvyklá životní úroveň rodiny je relativní pojem, který se u každé rodiny může určovat odlišně. Pokud si budou všichni členové rodiny žít nákladným životem, jehož součástí budou běžně drahé kusy oblečení včetně kožichů, pak lze říci, že se nemusí jednat o věci značné hodnoty. Zde ta hranice bude úplně posunuta a bude ji třeba hodnotit vzhledem k okolnostem.¹⁴¹

Soudy se při své rozhodovací činnosti taktéž musely vypořádat s tím, co už jako zápočet není možné označovat. Konkrétně je možné uvést například práci jednoho manžela, který se podílí na rekonstrukci domu patřícího do výlučného vlastnictví druhého manžela.¹⁴² V tomto a mnoha dalších případech lze předmětnou činnost jednoho z manželů považovat za manželskou výpomoc, respektive společenskou úsluhu. Pokud se jedná právě o zmíněnou společenskou úsluhu, nemá ani jedna ze stran úmysl založit závazkový vztah, ze kterého by vycházela určitá práva a povinnosti, a ze kterého by bylo možno ze společného majetku obohatit majetek výlučný. Pokud by totiž byla společenská úsluha označována jako závazkový vztah nadán právy a povinnostmi, který je možno vynucovat a sankcionovat, pak by tato situace vedla „*k paradoxním závěrům, kdy by bývalí manželé mohli desetiletí zpětně žádat bezdůvodné obohacení např. za užívání bytu nebo auta ve vlastnictví druhého z nich*“.¹⁴³ To ovšem neznamena zákaz úplaty mezi manžely za provedenou práci. Podle Ústavního soudu totiž ze zákona vychází

---

¹⁴⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 251 – 252.

¹⁴¹ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 633.

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 22 Cdo 656/2010.

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3090/2009.

pouze zákaz uzavírání pracovněprávních vztahů mezi manžely, nikoliv zákaz uzavřít smlouvu o dílo.¹⁴⁴

Je nutné si uvědomit, že manželský svazek má mimo jiné sloužit ke vzájemné pomoci. A pokud bychom jako příklad použili opět výše zmíněnou rekonstrukci domu, který navíc slouží jako sídlo pro rodinnou domácnost, pak se jedná o to silnější argument pro nezohlednění takové práce v rámci zápočtů při vypořádání SJM.¹⁴⁵

Pokud dojde k navýšení výhradního jmění jednoho z manželů ze jmění společného, může to kromě zápočtu znamenat také bezdůvodné obohacení, může to být zohledněno v rámci vypořádání § 742 odst. 1 písm. f) OZ nebo nemusí způsobit žádné právní důsledky.¹⁴⁶

Dispozice, jenž by mohla být v rámci zápočtů požadována je například přesun společných finančních prostředků na výlučný účet jednoho z manželů. Důvodů může být celá řada – od výhodnějšího úroku až po rozdělení financí mezi vícero bankovních účtů. Ve chvíli, kdy se takto manželé dohodnou, peníze sníží hodnotu společného majetku a o stejnou částku rozšíří výhradní majetek pouze jednoho z nich. V tomto případě nelze hovořit o bezdůvodném obohacení.¹⁴⁷

Za příklad bezdůvodného obohacení se dá označit situace, kdy manžel bez souhlasu druhého manžela použije část společného majetku a rozšíří s ním svůj výhradní majetek. V ten moment vzniká poškozenému manželovi nárok na vydání bezdůvodného obohacení.¹⁴⁸

Rozlišení mezi zápočty, bezdůvodným obohacením a jakýmkoliv dalším možným právním důsledkem je velice tenký a je vždy potřeba, aby soud konkrétní situaci zkoumal a to především z hlediska účelu daného přesunu ze společného majetku ve prospěch majetku výlučného. O zápočty, půjde především v těch případech, kdy je účelem zájem rodiny. Lze zmínit například dům, ve kterém se nachází rodinná domácnost a je ve výlučném majetku pouze jednoho z manželů. Pokud bude tento dům rekonstruován ze společných peněz za účelem zvelebení a zlepšení prostředí pro rodinu, pak určitě vznikne nevlastnícímu manželovi nárok na zápočet v rámci vypořádání SJM u soudu. Druhou, odlišnou, skupinou případů

¹⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 7. 2011, sp. zn. II. 231/10.

¹⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1128/2005.

¹⁴⁶ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, str. 629.

¹⁴⁷ Tamtéž, str. 630 – 631.

¹⁴⁸ Tamtéž, str. 626.

bude zejména jednání, jehož účelem bude „trvale bezúplatně rozmnožit výhradní majetek jednoho z nich“¹⁴⁹, a to konkrétně toho, v jehož prospěch bude transfer proveden. Hovoříme zde o causa donandi a není možné v tomto případě hledat jako účel zájem rodiny jako celku a zároveň nejde jednat v rozporu se sjednaným a chtěným účelem. Pokud je tento transfer proveden například jako dar nebo splnění jiného dluhu, tzn., že účelem je úmyslné rozšíření výlučného majetku jednoho z manželů, pak není možné použít zápočty v rámci řízení u soudu. Je tedy vždy potřeba, aby soud na základě tvrzení účastníků řízení zkoumal každý případ a zjišťoval účel úbytku společného majetku ve prospěch výlučného majetku manžela, jelikož ne každý takový přesun bude znamenat možnost naplnění § 742 odst. 1 písm. b) OZ.¹⁵⁰

O zajímavé úvaze hovoří komentářová literatura, jelikož vedle vynaložení společného majetku na výhradní majetek jednoho z manželů, uvádí také vynaložení společného majetku na výhradní dluhy jednoho z manželů, jako transfery, na které dopadá znění § 742 odst. 1 písm. b) OZ a je třeba je zohlednit při vypořádání SJM. Argumentace je opřena především o fakt, že majetek manžela se zvýší nejenom přímým navýšením jeho aktiv, ale zároveň přímým snížením jeho pasiv, jelikož tím pádem byla přesně o částku investovanou do snížení pasiv ušetřena jeho aktiva. Jedná se o velice zajímavou úvahu, kterou komentářová literatura považuje za rozšiřující výklad předmětného ustanovení a své tvrzení opírá o jeho jazykový výklad.

Při plnění na výhradní dluh jednoho z manželů opět platí, co je uvedeno výše, že je opět nutné zkoumat účel takového plnění.¹⁵¹

Velice zajímavý názor ve svém judikátu prezentoval Nejvyšší soud ve vztahu zápočtů k zúžení SJM. Manželé se mohou rozhodnout k uzavření dohody o zúžení SJM, v rámci níž se dohodnou, že věci získané ze společných prostředků nabude do svého výhradního vlastnictví pouze jeden z nich. A až při případném úplném zániku SJM dojde k vypořádání těchto věcí jako transferů společných prostředků na výlučný majetek jednoho z nich. Z předmětného rozsudku tedy vychází, že manžel, jenž se stal výlučným majitelem takto nabytého majetku, bude muset tuto částku nahradit a zvýšit o ni podíl druhého z manželů.¹⁵²

---

¹⁴⁹ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 630.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Tamtéž, str. 631 – 632.

¹⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2406/2004.

4.1.3. Vnosy

Mezi další zásady soudního vypořádání SJM jsou řazeny tzv. vnosy, které jsou upraveny v § 742 odst. 1 písm. c) OZ. Pokud jeden z manželů usiluje o vrácení vnosu, usiluje o vrácení jeho výlučného majetku, který byl vynaložen na majetek společný. Je však nutné, aby tento požadavek vznesl při vypořádávání SJM, jelikož pokud tak neučiní a dojde k použití zákonné nevyvratitelné domněnky, ztrácí nárok na získání vnosu zpět. Opět platí, že soud je vázán návrhem a není možné, aby jednomu z manželů přiznal vnos, který nebude požadován v rámci návrhu.

Pokud je kompletně celé SJM vyřešeno v rámci soudního řízení, jedná se ve smyslu výše uvedeného o jednoduchou záležitost. Problém však může nastat v momentě, kdy je část SJM vypořádána soudem a část dohodou. Pokud dojde nejdříve k druhé variantě, tedy částečnému vypořádání dohodou, může následně v rámci soudního řízení jeden z manželů vznést nárok na vrácení jím provedeného vnosu? Právní úprava tuto problematiku explicitně neřeší. Lze však dovodit, že to přípustné bude. Vyloučeno by to bylo snad jen v situaci, kdy by mezi manžely existovala smluvní dohoda, která by to výslovně vylučovala.

Vnosy jako takové s sebou nesou celou řadu úskalí. Prvním, a zřejmě tím největším, je už jen vymezení pojmu a základních znaků, protože se může velice snadno stát, že vnos bude zaměněn s jiným právním institutem, například rozšířením SJM. Vnos určitě musí vzniknout za trvání manželství a musí jít o zvětšení majetku SJM, které je z části hrazeno z výlučných prostředků jednoho z manželů a částečně společnými prostředky. Příklad vnosu může být i investice, kdy je z výlučných prostředků zhodnocena již existující součást SJM nebo případy, kdy na základě čerpání výlučných prostředků není již nutné čerpat prostředky patřící do SJM, tedy dojde k úspoře.¹⁵³

Jak je již zmíněno, v praxi může velice často docházet k záměně vnosu a rozšíření SJM. Je nutné uvést, že soudní praxe v celé řadě rozsudků uznává za vnos pouze ty výlučné prostředky jednoho z manželů, které byly použity současně s prostředky společnými. V ten moment lze v rámci vypořádání požadovat vrácení takto investovaných prostředků. Tu druhou situaci tvoří případy, kdy se jeden z manželů rozhodne rozšířit SJM o majetek, který je v jeho výlučném vlastnictví a nedochází při tom k žádné kombinaci se společnými prostředky obou manželů. V tuto chvíli však není možné při vypořádání SJM požadovat náhradu vnosu,

---

¹⁵³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 255 – 256.

jelikož se nejedná o vnos, ale o svobodné rozhodnutí rozšířit společný majetek. Majetek, o který je SJM rozšířeno, je vypořádán podle § 742 odst. 1 písm. a) OZ, tedy dle ustanovení hovořícího o rovnosti podílů.

Toto dělení má svůj důvod a jeho popření či setření by významně zasáhlo do smyslu institutu rozšíření SJM. Pokud by totiž jeden z manželů takto společný majetek o svůj výlučný rozšířil, mohl by ho z něj v případě vypořádání SJM získat zpět a tento majetkový stav by měl svou podmínku v trvání manželství, což je nepřijatelné. Je žádoucí si neustále připomínat, že vnos se týká již existující součásti SJM nebo je prováděn v kombinaci se společnými prostředky, avšak v případě rozšíření dojde k tomu, že výlučný vlastník učiní rozhodnutí o tomto majetku rozšířit SJM, kde již nebude majitelem sám.

Dále je nutno zdůraznit svobodnou vůli každé osoby. V případě, že se někdo rozhodne svůj majetek, jehož je jediným vlastníkem, převést a rozšířit o něj SJM, je tak činěno natrvalo, bez dalších podmínek a bez možnosti navrácení v případě skončení manželského majetkového režimu. Opět se oblohou vracím k problematice vlastnictví, které by bylo pouze na dobu určitou a bylo by založeno na určité podmínce. K autonomii vůle účastníků se vyjadřuje v rámci své rozhodovací praxe také Nejvyšší soud, který zcela jasně říká, že zúžené SJM smlouvou, tedy projevem svobodné vůle, není možné rozšířit do původního rozsahu rozsudkem soudu. To je možné pouze v případech, kdy dříve sám o takovém zúžení rozhodnul. Zde je zcela zřetelné, že autonomie vůle, kterou dochází k úpravě zákonného rozsahu SJM, je upřednostňována. A pokud je tento názor Nejvyššího soudu analogicky převeden na problematiku vnosů a rozšíření, lze ho použít taktéž. Jelikož došlo k projevu svobodné vůle v podobě rozšíření převodem majetku z výlučného vlastnictví do SJM a pokud by ho soud uznal jako vnos, došlo by zcela k popření takové vůle.¹⁵⁴

Za vnos zcela jistě není možné považovat prostředky, které jeden z manželů poskytl tomu druhému na jeho výlučný majetek. Takové plnění tedy nemá se SJM nic společného a není možné ho v rámci vypořádání požadovat. Došlo pouze k vynaložení prostředků z odděleného majetku jednoho z nich na oddělený majetek druhého z nich. Nejedná se o nic, co by bylo předmětem vypořádání.¹⁵⁵ Typicky se může jednat o plnění směřující na nákup osobních potřeb jednoho z manželů nebo

---

¹⁵⁴ ŠVAJGLOVÁ, R. *Vnos versus rozšíření společného jmění manželů*, Bulletin advokacie. 2017, č. 1-2, str. 30 - 32.

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1574/2003.

na úhradu škody, kterou způsobil manžel při nakládání s výlučným majetkem.¹⁵⁶ Ani v případě vyplacené mzdy se nejedná o vnos, který by měl být předmětem vypořádání.¹⁵⁷ Vyplacená mzda je naprostým základem SJM a myšlenka pojednávající o ní jako o vnosu je zcela zcestná a nesprávná. Nejedná se o mimořádně vynaložený výlučný prostředek jednoho z manželů ve prospěch majetku společného.¹⁵⁸ Dále není možné považovat za vnos náklady, které jsou spojené s obvyklými potřebami společné domácnosti, a které jsou víceméně okamžitě spotřebovány. Patří sem zejména náklady spojené s jídlem, energiemi nebo třeba rodinnou dovolenou. Toto tvrzení dále podporuje fakt, že takové náklady nejsou často spojeny pouze s manžely, ale také s dětmi. Bude se tedy jednat o splnění vyživovací povinnosti mezi manžely a mezi rodiči a dětmi.¹⁵⁹

Komentářová literatura se v určitých pasážích věnuje taktéž dalším následkům, které může mít přesun výhradního majetku na majetek společný. Tou první variantou, o které pojednává celá tato kapitola, je tedy vnos. Druhou variantou, o které se komentářová literatura zmiňuje, je bezdůvodné obohacení. V rámci rozlišování mezi vnosem a bezdůvodným obohacením se přihlíží zejména k vědomí a souhlasu vlastníka výhradních prostředků. Je totiž zcela logické, že pokud budou použity výhradní prostředky na zvýšení majetku v SJM, musí se tak stát s vědomím vlastníka. Bez něj nelze o vnosu hovořit a přichází na řadu právě bezdůvodné obohacení. K tomu tedy může dojít ve dvou základních případech, a to zejména, pokud neví, že svůj výhradní majetek používá na zvětšení SJM nebo pokud je použito výhradního majetku jednoho manžela manželem druhým bez souhlasu. Třetí varianta může nastat, pokud se nebude jednat o bezdůvodné obohacení ani vnos, může být při vypořádání použito ustanovení § 742 odst. 1 písm. f) OZ, ve kterém se hovoří o zásluze o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do SJM. A v neposlední řadě čtvrtá varianta, která hovoří o tom, že přesun výhradního majetku ve prospěch majetku společného nebude mít pro manžele žádné další právní důsledky. Čímž se odkazuje zpět na rozlišování mezi vnosem a rozšířením SJM, v němž dojde k rozšíření SJM na základě svobodné vůle

---

¹⁵⁶ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, str. 235.

¹⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3708/2010.

¹⁵⁸ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 636.

¹⁵⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 378.

původního výhradního majitele a na tento majetek platí ustanovení o rovnosti podílů.¹⁶⁰

Problematika vnosů se může v praxi týkat i věcí, které v průběhu manželství zanikly. Vystává tedy otázka, jestli i v takovém případě lze požadovat vynaložené prostředky zpět. Soudní praxe se v současné době k tomuto problému staví tak, že taková věc musí ke dni zániku SJM existovat.¹⁶¹ Lze se však v literatuře setkat i s názory, které mají opačnou tendenci. Vychází zejména z toho, že v § 742 odst. 2 OZ se hovoří pouze o výši vnosu a to ve vztahu ke snížení nebo zvýšení ceny majetku, na kterou původně směřoval. Podmínka jeho existence, resp. toho, jestli je nebo není součástí SJM zde uvedena není. Účelem uplatnění vnosů má být zejména zjištění, zda došlo k navýšení společného majetku na základě plnění z prostředků patřících výlučně jednomu z manželů. Platí totiž, že v rámci vypořádání SJM jsou zohledňovány skutečnosti, které se udály již dříve. A pokud došlo během trvání manželství k zániku věci, na kterou byly použity výlučné prostředky manžela, nic to nemění na tom, že toto plnění mělo přímý vliv na hodnotu SJM a to tedy buď v podobě zhodnocení, nebo v podobě úspory. Nemělo by tedy dojít ke ztrátě práva požadovat takový vnos, který splňuje všechny náležité znaky, jen z toho důvodu, že daný majetek již neexistuje.¹⁶² Autor se v této situaci přiklání k druhé prezentované variantě. Právo požadovat vnos zpět by mělo existovat i v případě, že daná věc již zanikla. Klíčové hledisko spatřuje v otázce, zda dané plnění v daný moment splňovalo náležitosti vnosu. Pokud ano, pak zánik věci, na níž byly výlučné prostředky použity, nic nemění na tom, že výlučné prostředky byly použity ve prospěch společného jmění a byly vnosem. Tento způsob přístupu k vnosům u věcí zaniklých podle autora podporuje právní jistotu a předchází úmyslným snahám, aby předmětná věc k rozhodnému momentu netvořila SJM a vnos tak nemohl být uplatněn.

Podstatné je také to, že *„Pohledávka toho z manželů, který ze svého výlučného majetku něco vynaložil na majetek společný (tzv. „vnos“) nesměruje vůči druhému z manželů, ale vůči celé mase společného jmění, jehož skutečná hodnota je nižší o výši hodnoty vnosu. Proto nelze hodnotu vnosu odečítat od částky, kterou*

---

¹⁶⁰ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 635.

¹⁶¹ KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 411 – 412.

¹⁶² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 379 – 380.

by měl účastník zaplatit druhému na vyrovnání podílů.¹⁶³ Znamená to tedy, že hodnota vnosu se odečte od skutečné hodnoty majetku. Částka, která zbyde, je dále rozdělena mezi oba manžele, přičemž vycházíme v základu z parity podílů. Při vypořádání SJM a uplatnění vnosů je nutné si uvědomit, že „vynaložením nákladů na majetek v SJM manžel „neobohacuje“ pouze druhého manžela, ale i sám sebe“¹⁶⁴. Hodnota vnosů nesmí přesáhnout hodnotu majetku při vypořádání. Nic totiž nezakládá povinnost manžela hradit výhradní náklady na SJM ze svého výhradního majetku.¹⁶⁵

Nejčastějším způsobem vnosu bude bezpochyby peněžitý vnos. Praxe nám však nabízí i další příklady investice výlučného majetku do SJM. Prvním z těchto příkladů je použití stavebního materiálu, který je ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů, na stavbu domu, který je však v SJM. Pokud manžel prokáže, že za tento materiál skutečně zaplatil ze svých výlučných prostředků, pak je cena materiálu skutečně vyjádřena jako vnos do SJM a je možné v rámci vypořádání požadovat jeho náhradu. Pro vyčíslení ceny takového stavebního materiálu je klíčový moment zabudování do stavby.¹⁶⁶

Za vnos je také nutno považovat věc, jenž je pořízena za výlučné prostředky jednoho manžela, ale kupujícími jsou oba manželé a oba projeví vůli, aby se věc stala součástí SJM. Pak je taková věc jeho součástí. Pro nabytí věci do SJM není podstatné, či peníze jsou na pořízení dané věci použity. Důležitý je projev vůle obou manželů při koupi. Pouhá skutečnost, že se jedná o výlučné prostředky pouze jednoho manžela, nemůže způsobit vyloučení věci ze SJM. Pokud totiž manžel, jehož prostředky byly na koupi použity, chtěl nabýt danou věc do výlučného vlastnictví, mohl uzavřít kupní smlouvu, v níž by figuroval jako kupující sám.¹⁶⁷

Dále může vzniknout situace, že existuje určitá věc, která je částečně ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů a částečně je součástí bezpodílového spoluvlastnictví. Tato věc je následně vyměněna za věc jinou, ale věc výměnou získaná se již stává v celém rozsahu součástí SJM. Při zániku SJM a jeho následném vypořádání může manžel, který měl na věci původně také výlučný vlastnický podíl, požadovat tuto hodnotu zpět jako vnos.¹⁶⁸ Uplatnit jako vnos lze také různé

---

¹⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4072/2010.

¹⁶⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 380.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2003, sp. zn. 22 Cdo 820/2003.

¹⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 22 Cdo 511/2019.

¹⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 22 Cdo 3542/2006.

transakce spojené s členským podílem. Příkladem je členský podíl v bytovém družstvu, který je ve výhradním vlastnictví jednoho manžela, jenž je použit k získání jiného členského podílu v bytovém družstvu, který se však již stane součástí SJM. Toto jednání zakládá právo manžela, který byl původně jediným výhradním majitelem členského podílu, s pomocí něhož byl pořízen členský podíl společný, uplatnit ho jako vnos. Při určování částky takového vnosu je klíčový den, kdy došlo k této výměně.¹⁶⁹

4.1.4. Určení hodnoty zápočtu a vnosu

Ohledně určení hodnoty zápočtů i vnosů obecně platí, že současná právní úprava, obsažená v § 742 odst. 2 OZ, nabízí komplexní úpravu určování hodnoty v rámci jednoho ustanovení. Dále také platí, že v rámci předchozí právní úpravy docházelo v obou případech k odlišnému přístupu.

Ve vztahu k zápočtům se judikatura Nejvyššího soudu za předchozí právní úpravy vyjadřovala zcela odlišně. Odmítala reagovat na snížení hodnoty výhradního majetku, na který bylo ze SJM plněno a dovozovala, že mají být prostředky nahrazené v takové výši, v jaké byly skutečně vynaloženy.¹⁷⁰ Konkrétně byla argumentace postavena na faktu, že má být nahrazeno to, co bylo na výlučný majetek jednoho z manželů vynaloženo, tedy částky ze společných prostředků, jenž byly skutečně na výlučný majetek vynaloženy.¹⁷¹

Co se týká samotného způsobu výpočtu vnosů, tak tato otázka není zákonem explicitně řešena a tak tyto pravidla vycházejí ze soudní praxe. Základním východiskem pro stanovení výše náhrady je určení výše toho, co bylo manželem použito z výhradního majetku na majetek společný a to mu má být následně nahrazeno ze SJM. Tato výše je dále redukována do míry odpovídající poměru v jakém je SJM rozděleno.

Samotná výše vnosu byla taktéž za minulé právní úpravy ovlivněna tzv. redukcí a valorizací vnosu. Legislativa tuto otázku neřešila a tak se opět dovozovala ze soudní praxe, která se jí musela věnovat. V praxi to vlastně znamenalo, že se hodnotilo, zda věc, na kterou byl vnos použit, v průběhu manželství ztratila na své hodnotě, nebo naopak získala. Pokud se budeme bavit o redukcí vnosu, tak se tím myslí situace, kdy předmětná věc na hodnotě ztratí. V důsledku pak nastala situace,

¹⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2457/2004.

¹⁷⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 258 – 259.

¹⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2655/98.

že vnesená částka se v rámci vypořádání nenahradila v plné výši, ale v pouze ve výši redukované v poměru v jakém předmětná věc ztratila na hodnotě. S redukcí vnosů souvisí také obecné zásady SJM. Při určení výše redukce vnosu se přihlédne taktéž k tomu, kdo předmětnou věc užíval a v jakém poměru. Jiné hledisko se totiž uplatní zejména v situacích, kdy manžel, který vnos provedl, užíval věc ve výrazném nepoměru k manželovi druhému. To má samozřejmě na výši redukci také svůj vliv a je nutné ho do konečného rozhodnutí zohlednit.

Opačnou situaci je tzv. valorizace vnosů. Logicky by to vlastně mělo znamenat, že výše vnosu se poměrně zvedá vzhledem k růstu hodnoty předmětné věci. Avšak tak tomu nebylo. Soudní praxe tuto variantu nepřipouštěla a tak vznikla výrazná nerovnoměrnost mezi poklesem ceny věci a jejím zvýšením, kdy se mohla náhrada vnosu pouze snížit, ale nikoliv zvýšit. Na to bylo nesčetněkrát upozorňováno a zareagovala na to až úprava v současném OZ.¹⁷² Je nezbytné, aby byly v současnosti zákonem výslovně upraveny pohyby hodnoty věcí nahoru i dolu. Tato otázka totiž nikdy zákonem řešena nebyla.¹⁷³ Ustanovení § 742 odst. 2 OZ tedy zahrnuje jednotnou úpravu jak pro zápočty, tak pro vnosy a nabízí řešení pro snížení i zvýšení hodnoty majetku.

4.1.5. Potřeby nezaopatřených dětí

Smyslem této zásady, která je uvedena v § 742 odst. 1 písm. d) OZ, by měla být zejména úvaha soudu o rozdělení majetku mezi manžely. Jen ve velice ojedinělých případech by mělo vést k rozhodnutí o disparitě podílů, jelikož oba manželé mají k dítěti vyživovací povinnost. Hlavním účelem tohoto pravidla je zmírnění dopadů zániku SJM na nezaopatřené dítě. V předchozí právní úpravě se nacházel pojem „nezletilé dítě“ a v OZ bylo slovo nezletilé nahrazeno slovem nezaopatřené. Ze samotného zákona však nevychází samotná definice „nezaopatřeného dítěte“. Jedná se o pojem obecnější, který v sobě zahrnuje děti nejenom nezletilé. Tento pojem však v právním řádu můžeme najít ve dvou veřejnoprávních zákonech, které mohou poskytnout základní východisko. Prvně je uveden v § 11 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře a ve druhém případě se jedná o § 20 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Lze tedy vycházet

---

¹⁷² KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, str. 412 – 418.

¹⁷³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 742.

z toho, že za nezaopatřené dítě se považuje dítě do skončení povinné školní docházky. Pak za něj možno považovat dítě, které se soustavně připravuje na budoucí povolání, ale nejdéle do 26. roku věku. V uvedených veřejnoprávních zákonech jsou však uvedeny i další příklady nezaopatřených dětí. Nutno poznamenat, že tato definice, vycházející z veřejnoprávních zákonů, není pro občanský zákoník závazná a soudy mohou v občanskoprávních věcech vykládat tento pojem odlišně.

Přípravenost dítěte na budoucí povolání a schopnost se samostatně živit je klíčovým a rozhodujícím hlediskem pro zaopatřenosť. Nehraje zde rozhodující roli zletilost ani svéprávnosť.

Z výše uvedených vymezení „nezaopatřených dětí“ lze vyvodit dvě základní hranice. Dolní je tvořena ukončením povinné školní docházky a ta horní věkovou hranicí 26 let. Jak je již uvedeno v předchozím textu, tak tyto veřejnoprávní limity nejsou nic, co by nemohlo být v rámci občanského zákoníku určeno jinak. V dnešní době může existovat celá řada dětí, které před ukončenou povinnou školní docházkou, mají schopnost se samostatně živit. Jako první příklad můžeme zdroj hledat v rámci dědického řízení, dalším zdrojem může být například výdělečná činnost v podobě například herectví. Určení horní hranice může být v tomto případě podloženo například u dětí, které stále pokračují ve své přípravě na budoucí povolání. A to i přesto, že již dosáhli 26. roku věku.¹⁷⁴

Jak je již podotknuto v předchozím textu, tak hledisko nezaopatřených dětí by mělo při vypořádání SJM určovat zejména příkázání konkrétních věcí tvořících SJM jednotlivých manželům. V tomto směru se zejména hodnotí, který z rodičů se bude o nezaopatřené dítě starat. Tomuto rodiči by totiž měl soud přikázat součásti SJM, které jsou důležité pro vychovávání a řádnou péči o nezaopatřené dítě.¹⁷⁵ Nutno poznamenat, že toto hledisko se uplatní zejména v případech, kdy rodič má dítě ve své výhradní péči. U společné nebo střídavé péče je toto hledisko víceméně nepoužitelné.¹⁷⁶

Rozhodující roli by při příkázání konkrétních věcí nemělo hrát, zda se jedná o děti společné, děti pouze jednoho z manželů, nebo o děti například svěřené do

---

¹⁷⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 261 – 263.

¹⁷⁵ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 618.

¹⁷⁶ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů. § 136 - § 151 občanského zákoníku. Podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*, Praha: Linde Praha a. s., 2012, str. 132.

péče. U všech uvedených případů by mělo být toto hledisko užito se stejnou mírou zohlednění potřeb nezaopatřených dětí.

Toto ustanovení má obecně potenciál založit disparitu podílů, avšak v soudní praxi se k tomu přistupuje velice zřídka, jelikož i Nejvyšší soud se k tomuto staví značně zdrženlivě. Bylo by v rozporu se zásadou rovnosti podílů, aby disparitu založily věci, které mají sloužit hlavně společným dětem.

Nejvyšší soud obecně tvrdí, že ve spojitosti se založením nerovnosti podílů při vypořádání SJM je nutné zejména brát v potaz povahu jednotlivých věcí, dále pak k čemu jsou určeny a v neposlední řadě by měl soud zkoumat upotřebitelnost těchto věcí a to i z pohledu trvanlivosti. Ten základní rozdíl spatřuje v tom, že některé věci je možno užívat pouze krátkou dobu a následně ani nemohou posloužit samotnému manželovi. Naopak existují také věci, které jsou svým charakterem dlouhodobější a poté, co je samotné dítě již nebude využívat, tak mohou posloužit právě samotnému manželovi. Je nutné zohlednit jejich upotřebitelnost i ve vztahu k jejich možnému prodeji. Soud by tedy měl hodnotit každou situaci jednotlivě a svůj výrok o paritě, respektive disparitě podílů případně založit zejména na zkoumání konkrétních věcí, které slouží potřebě nezaopatřených dětí, a které budou přikázány tomu manželovi, který o dítě bude po rozvodu pečovat.

Úvaha soudu o rovnosti podílů by mohla být významně ovlivněna i různými situacemi hodnými zvláštního zřetele. Může se například jednat o případy, kdy je dítě zdravotně postižené a péče o něj vyžaduje zvýšené nároky z různých hledisek.¹⁷⁷

Disparitu podílů může způsobit také skutečnost, že děti jsou svěřeny do výlučné péče jednoho z manželů, jehož nízký finanční příjem nedokáže ani po přičtení výživného od druhého manžela pokrýt potřeby nezaopatřených dětí. Jelikož výživné může být taktéž nízké a to hned z celé řady důvodů. Taková situace může tedy přimět soud k rozhodnutí, kterým zvětší podíl pečujícího manžela.¹⁷⁸ Jedná se totiž o výjimečnou situaci, protože při rozvodu soud rozhodne o takové výši výživného, aby dítě mělo stejnou životní úroveň jako jeho rodiče a v takových případech není nutné zasahovat do rovnosti podílů. Na to dále navazuje otázka, zda se jedná o dítě společné či o dítě, jeho rodičem je pouze jeden z manželů a ten druhý vůči němu nemá žádné právní povinnosti. Pokud se totiž jedná o druhou uvedenou

---

¹⁷⁷ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, str. 618 – 619.

¹⁷⁸ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře.* 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, str. 243.

variantu, tak neexistuje žádný důvod, aby byl jeden z podílů navýšen z důvodu ochrany nezaopatřeného dítěte.

Závěrem lze tedy uzavřít, že svěřením dětí do péče jednoho z manželů samo o sobě automaticky nezakládá právo na větší podíl při vypořádání SJM.¹⁷⁹

4.1.6. Péče o rodinu

Další zásadou, která může zasáhnout do rovnosti podílů, je péče o rodinu, která je zachycena v § 742 odst. 1 písm. e) OZ. Toto ustanovení je nezbytné vykládat ve vzájemné spojitosti s § 742 odst. 1 písm. f) OZ, jelikož spolu mohou výrazně souviset. Souvislost je zde spatřována především v těch případech, kdy sice jeden z manželů může výraznějším způsobem pečovat o rodinu a rodinnou domácnost, avšak druhý z manželů tento nedostatek může kompenzovat většími zásluhami o nabytí a udržení majetkových hodnot, které tvoří SJM.

Rodina je důležitým stavebním kamenem fungujícího manželství. V dnešní době je ono klasické pojetí rodiny, kdy muž vydělává peníze a žena se stará o domácnost, v mnohém jiné a toto klasické dělení se postupem času stále více odbourává. Avšak i dnes je toto ustanovení určeno především k ochraně manželky. Pokud jsou totiž součástí rodiny děti, tak v drtivé většině případů, se o ně bude starat právě matka. V ten moment žena zaujímá hlavní roli v péči o rodinu, děti a rodinnou domácnost a přestává aktivně přispívat k nabytí a udržení hodnot, které tvoří SJM. Zcela bezpochyby je ale funkce toho z manželů, který se stará o rodinu, stejně důležitá jako role manžela, který přispívá aktivně do společného majetku. Je nepřijatelné považovat péči o rodinu za podřadnou činnost, a proto je nutné ji patřičně chránit a zahrnout ji do úvah o velikost podílů při vypořádání SJM stejně jako nabytí a udržení majetkových hodnot tvořící SJM. Soud v důsledku musí zohlednit veškerá hlediska ve vztahu k rodině. Vedle výše příjmů, pak také samozřejmě jak každý z manželů přistupoval k rodině, jak se o ni staral i po jiné než jen finanční stránce nebo jaký vedl celkově způsob života.¹⁸⁰ Lze připomenout jeden ze závěrů soudní praxe, který říká, že není možné založit disparitu podílů pouze z toho důvodu, že jeden z manželů pečoval o rodinu a tím pádem se nepodílel na nabytí společného majetku. Na druhou stranu však platí, že péče o rodinu, kterou

---

¹⁷⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 263.

¹⁸⁰ Tamtéž, str. 265 – 266.

provádí jeden z manželů ve výrazně vyšší míře než manžel druhý, nemůže samo o sobě způsobit zvýšení podílu.¹⁸¹

Samotný pojem péče o rodinu v sobě skrývá celou řadu činností, které spolu neoddělitelně souvisí a tvoří jeden celek. Řadíme sem péči o dítě, čímž se myslí „zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, jeho ochranu, udržování osobního styku s dítětem, zajišťování jeho výchovy a vzdělání, určení místa jeho bydliště, jeho zastupování a spravování jeho jmění“¹⁸². Další činností, kterou řadíme do péče o rodinu, je zejména péče o rodinnou domácnost. Sem lze řadit víceméně vše, co souvisí s obstaráváním rodinného zázemí, úklidu, nákupu potravin a veškerých osobních věcí s rodinnou domácností spojených. Z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu lze dovodit závěr, že pokud má soud při určení výše podílu přihlídnout k aktivní péči o rodinu, pak musí brát na zřetel i její zanedbání.

Jak je již uvedeno výše, je nezbytné hodnotit konkrétní situaci vždy ve vzájemném spojení a komparaci písm. e) a písm. f) předmětného ustanovení. Protože existuje celá řada případů, kdy je úspěšný kariérní růst jednoho z manželů, umožněn díky péči o rodinu, kterou plnohodnotně zařizuje druhý manžel. Pak vzniká tedy vztah, ve kterém se jeden z manželů výrazným způsobem podílí na nabytí a udržení majetku patřícího do SJM a ten druhý pečuje v plném rozsahu o rodinu. Jedno by nemohlo fungovat bez druhého, a proto není na místě ani jednu z rolí považovat za méně důležitou či dokonce podřadnou.¹⁸³

Pouze mimořádné okolnosti mohou v konkrétním případě založit disparitu podílů. A to zejména, pokud se jeden z nich mimořádným způsobem zasloužil o nabytí a udržení majetku tvořícího SJM. Pokud však druhý manžel řádně pečuje o rodinu a přiměřeně se zasloužil také o společný majetek, pak je možné rozhodnout o disparitě podílů skutečně pouze v ojedinělých případech, které budou vykazovat mimořádné okolnosti.¹⁸⁴

Opuštění rodiny jedním z manželů, které s sebou nese také opomíjení péče o rodinu, péče o děti a rodinnou domácnost, může mít za následek vznik disparity podílů. Hraniční situací, která bude zcela jistě podléhat posouzení soudem, bude představovat opuštění rodinné domácnosti jedním z manželů, který však nadále

---

¹⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 22 Cdo 656/2010.

¹⁸² MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, str. 621.

¹⁸³ Tamtéž, str. 620 – 622.

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011.

bude plnit vyživovací povinnost vůči dětem nebo se bude podílet na zajišťování rodinných potřeb jiným způsobem. V této situaci bude soud zejména posuzovat, zda výše výživného a míra snahy o zabezpečení rodinných potřeb je dostatečná. Pokud bude soudem rozhodnuto, že manžel, který opustil rodinnou domácnost, se nedostatečně podílel na zajišťování potřeb rodiny, může to vést k rozhodnutí o disparitě podílu na společném majetku.

Důvod pro vznik nerovnosti podílů nebude automaticky dán ani v situacích, kdy jeden z manželů naváže během trvání manželství mimomanželský poměr, který nemusí automaticky znamenat, že tento manžel nebude schopný pečovat o svou rodinu, své děti a zároveň se věnovat poměru, který mimo své manželství založil. Neshody mezi manžely, které z dlouhodobého hlediska vedou k rozpadu manželství, nemusí mít přímý vliv na péči o rodinu a děti. Konkrétní případy je vždy nutné posuzovat samostatně s ohledem na veškeré okolnosti, které jsou spojeny s péčí o rodinu.

Určení velikosti podílů a celkově vypořádání SJM není možné obecně považovat za prostředek odplaty. V minulosti bylo možné se v právní nauce setkat s názorem, který důsledně prosazoval, aby se důvod rozvratu manželství promítl do velikostí podílů s odkazem na dobré mravy, do kterých bylo tímto důvodem rozvratu manželství zasaženo. Mělo by tedy dojít k určení menšího podílu u manžela, který svým amorálním chováním způsobil rozvrat manželství. Avšak takový výklad překračuje možný výklad zákona. K tomu lze navíc dodat, že takový výklad není nutný, jelikož takové nemorální důvody rozvratu manželství ve většině případů naplní důvody pro založení disparity podílů vycházející z písm. e) a f) předmětného ustanovení.¹⁸⁵

Objektivní důvody, které mohou znemožňovat řádnou péči o rodinu, lze dělit zejména na dvě základní skupiny. První skupinu tvoří objektivní důvody zaviněné, které přímo souvisí s jednáním manžela. Jako příklad je možné uvést třeba trest odnětí svobody, který je důsledkem zaviněným chováním manžela. Druhou skupinu tvoří objektivní důvody nezaviněné, které jsou tvořeny například nemocí manžela. Zaviněná nemožnost řádně pečovat o rodinu může být důvodem pro vznik disparity podílů, zatímco u nezaviněné tomu tak není. Lze se setkat také s názorem, jenž pro takové pojetí nemá úplně pochopení. Argumentace v tomto případě říká, že i nezaviněný úraz, který připoutá jednoho z manželů na lůžko, nic

---

¹⁸⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 384 – 385.

nemění na tom, že druhý manžel musí obstarat kompletní péči o rodinu, děti i manžela, který je upoután na lůžko. Z této argumentace vychází, že i tyto situace, způsobené nezaviněnými objektivními důvody, by měly být při vypořádání zohledněny.¹⁸⁶ Autor s tímto závěrem však nesouhlasí a ztotožňuje se s předcházejícím výkladem, který říká, že nezaviněné objektivní důvody nemohou být důvodem pro vznik disparity podílů. Za základní argument lze označit solidaritu, která by v manželství měla fungovat. Manželé by o sebe v případě nutnosti měli pečovat, být k sobě vstřícní a nehledat majetkové zvýhodnění za nezaviněnými objektivními důvody, jenž zabraňují manželovi řádně pečovat o rodinu.

Další okolností, která svým charakterem může výrazně ovlivnit velikost podílů, je domácí násilí. Při vypořádání je nutné zohlednit nežádoucí chování jednoho z manželů, což je zcela v souladu s principem dobrých mravů. Domácí násilí je protiprávní jednání a je naprostým opakem péče o rodinu. Pokud se tedy při vypořádání má brát do úvahy péče o rodinu, musí se zohlednit také její opak v podobě domácího násilí. Zejména se přihlíží k jeho intenzitě a době trvání. Přímý dopad takového násilného jednání na společný majetek není klíčový.¹⁸⁷

---

¹⁸⁶ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 622 – 623.

¹⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2095/2019.

4.1.7. Zásluhy o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění

Jedná se o zásadu, která je obsažena v § 742 odst. 1 písm. f) OZ a jak již bylo uvedeno v předchozím textu, tak její užití je velice často úzce spjato se zásadou péče o rodinu uvedenou v písm. e) předmětného ustanovení. Zásluhy o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do SJM jsou velice často porovnávány s péčí o rodinu a mohou se navzájem kompenzovat. V celé řadě případů dané porovnávání souvisí s rozdělením rolí v rámci rodiny, a aby zásluhovost mohla založit disparitu podílů, muselo by se jednat o skutečně mimořádné zásluhy, které jsou svým charakterem zcela jedinečné a výjimečné.

Nabytím se obecně myslí kromě výdělečné činnosti víceméně jakákoliv činnost, s níž je spojen nárůst majetku ve společném jmění. Udržením se pak zase myslí především zamezení úbytku majetku ve společném jmění a to především jeho správou a dohledem nad zachováním stávající hodnoty společného jmění. Jednoduše řečeno, nabýváním se společné jmění zvětšuje a udržením se stávající hodnota společného jmění nesnižuje.¹⁸⁸

Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi konstatoval, že mimořádné zásluhy skutečně mohou založit disparitu podílů, avšak uvedl, že je to vhodné pouze za předpokladu, že tato osoba vyvíjela zvýšené úsilí. Jako příklad mimořádných zásluh o nabytí a udržení společného majetku se uvádí velice vysoký příjem světově známého sportovce, díky němuž měl zbytek rodiny nadstandardní životní úroveň a díky němuž došlo k nabytí rozsáhlého společného majetku. A právě v tomto případě ani péče manželky o rodinu nepomohla k zachování rovnosti podílů. Bylo rozhodnuto o disparitě podílů se zvýhodněním manžela, světově úspěšného sportovce.

Doba vyvíjení úsilí vedoucího k nabytí a udržení majetku ve společném jmění je hledisko, které by také mohlo založit disparitu podílů. Pokud někdo vyvíjí usilovnou činnost za trvání jednoho manželství, které následně zanikne a tato osoba uzavře manželství druhé, v rámci něhož plynou do SJM příjmy založené činností v době předchozího manželství, mohlo by to být rozhodné hledisko pro nerovnost podílů. Manžel ve druhém manželství se totiž na tomto vysokém příjmu nijak

---

¹⁸⁸ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, str. 624.

nepodílel, nemusel například snášet obstarávání veškerých povinností týkajících se péče o rodinu.¹⁸⁹

Na zásluhovost může působit také celá řada negativních vlivů, které budou mít vliv na udržení společného majetku. Nemusí se jednat pouze o vlivy, které budou mít za následek úbytek majetku, ale může se také jednat o zastavení růstu majetku. Jako příklad lze uvést například alkoholismus nebo gamblerství, což jsou obojí vážné problémy, jenž mohou mít velice výrazný negativní vliv na hodnotu společného majetku. Tak jako v drtivé většině případů uvedených v předchozím textu je nutné každou konkrétní situaci posuzovat individuálně, protože i manžel alkoholik může svým vysokým příjmem představovat dominantní část celkových příjmů. Mezi další důvody, které by mohly založit disparitu podílů lze řadit například marnotratnost nebo zničení některých částí tvořících SJM jedním z manželů.¹⁹⁰

4.2. Návrh na vypořádání společného jmění manželů

V případě, že nedojde k vypořádání SJM dohodou mezi manžely nebo nevyvratitelnou právní domněnkou, může dojít k podání návrhu (žaloby) na vypořádání SJM soudem. Základním předpokladem pro takové soudní řízení je tedy zaniklé, zrušené nebo zúžené SJM, jenž doposud nebylo žádným způsobem vypořádáno. Vypořádání SJM soudní cestou je vázáno zásadou dispoziční, což znamená, že takové řízení je zahájeno pouze na návrh.

Aktivní legitimaci k podání návrhu na vypořádání SJM soudem mají manželé. Zvláštní právní předpisy aktivní legitimaci k podání návrhu rozšiřují i na další subjekty. Zejména se může jednat o insolvenčního správce, který je oprávněn podat návrh soudu v případě, že je prohlášen konkurs na majetek jednoho z manželů. Dalším, kdo je oprávněn podat návrh na základě zvláštního zákona, je Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Ten je k tomu oprávněn v případech, kdy SJM zaniká v důsledku uložení trestu propadnutí majetku. Aktivní legitimaci k podání návrhu k soudu má taktéž manžel po smrti druhého manžela v případě, že SJM zaniklo, zúžilo se nebo bylo zrušeno ještě za života zemřelého manžela.¹⁹¹

---

¹⁸⁹ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, str. 240 – 241.

¹⁹⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 271.

¹⁹¹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 579 – 581.

Rozhodnutí soudu o vypořádání SJM má konstitutivní povahu. Toto řízení však může skončit taktéž schválením smíru i rozhodnutím rozsudkem pro uznání. Variantou projednání vypořádání SJM je taktéž rozhodčí řízení. Je však vyloučeno, aby vypořádání SJM bylo ukončeno rozsudkem pro zmeškání.¹⁹²

Toto řízení je považováno za tzv. iudicium duplex, jenž může být zahájeno i na návrh žalovaného. Znakem tohoto řízení je, že aniž by se jednalo o vzájemnou žalobu, je možné, aby každý z účastníků označoval majetek, jenž je nutno vypořádat. Problém je totiž zejména v tom, že pokud jeden z manželů podá žalobu na vypořádání, pak druhý manžel z důvodu překážky litispendence ztrácí možnost podat samostatný návrh na vypořádání SJM k soudu. S tím je spojeno, že jen se souhlasem obou manželů je možné vzít žalobu zpět.¹⁹³

Řízení o vypořádání SJM rozhodnutím soudu je řízením sporným, které stále vychází z úpravy v OSŘ.

Samotná žaloba musí být podána do tří let od zániku, zrušení nebo zúžení SJM a na její obsah se kladou určité požadavky. Zejména je kladen důraz na obsahovou stránku, která by měla co možná nejpřesněji vymezovat jednotlivé součásti SJM, poskytovat k nim co možná nejvíce informací, důkazy prokazující, že daná věc je součástí SJM. Platí, že čím detailněji budou jednotlivé součásti specifikovány a čím průkaznější budou jednotlivá tvrzení, tím rychleji a hospodárněji celé řízení proběhne.

Zásada dispoziční je v rámci řízení o vypořádání SJM zdůrazněna vázaností soudu rozsahem jmění, které bude vypořádáno. V tomto ohledu se soud nesmí od návrhu odchýlit a musí ho striktně dodržet. Platí, že soud může vypořádat pouze účastníky navržený majetek. Součásti SJM mohou v rámci řízení navrhopvat jak oba manželé společně, tak každý samostatně. Odklon soudu od samotného návrhu je však možný při určení způsobu vypořádání, při stanovení výše podílu na vypořádání nebo při určení, zda navržené předměty spadají do SJM, či nikoliv.¹⁹⁴

Do předmětu vypořádání patří jakákoliv aktiva a pasiva, jenž tvoří SJM. Platí však, co bylo uvedeno výše, že rozhodující je uplatnění zásady dispoziční, kdy je v návrhu stanoven rozsah jmění, jenž bude rozhodnutím soudu vypořádáno. Pokud je tedy daná věc součástí SJM a byla navržena jedním z manželů, pak může být vypořádána. Nemusí však dojít k vypořádání celého SJM. Část majetku může

---

¹⁹² MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 583.

¹⁹³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 226.

¹⁹⁴ Tamtéž, str. 224 - 228

být vypořádána dohodou nebo zákonnou domněnkou. Rozhodným okamžikem pro soud není, kdy došlo k rozchodu manželů, ale okamžik zániku SJM. Předmět vypořádání se nevztahuje na jmění, které podléhalo zúžení SJM a bylo z něj vyčleněno.

Běžně nastávají situace, že od zániku, zrušení nebo zúžení SJM do jeho vypořádání uběhne poměrně dlouhá doba. V tomto období může dojít k určitým změnám, týkajícím se jednotlivých součástí SJM. Zákon se k tomu vyjadřuje pouze stroze tak, že dokud není zaniklé, zrušené nebo zúžené SJM vypořádáno, pak se na něj užijí ustanovení o SJM přiměřeně. Věc, která mezi zánikem, zrušením nebo zúžením a vypořádáním SJM přestane existovat, nemůže být v rámci řízení vypořádána. Taktéž nelze vypořádat zaplacený dluh nebo zaniklou pohledávku.

Problematickou se zdá být i otázka, jestli mohou být součástí vypořádání i hodnoty, o které se majetek v období od zániku, zrušení nebo zúžení SJM zvětšil. Za tyto přírůstky lze označit například směnu věcí nebo prodej společné věci, za kterou manželé nabydou kupní cenu. Aktuálně se jeví jako vhodnější řešení umožnit takové přírůstky vypořádat. Zákon se však otázce přírůstků blíže nevěnuje.¹⁹⁵ Soudní praxe se však k tomuto staví jednoznačně. V době mezi zánikem a vypořádáním SJM se právní vztahy i nadále řídí pravidly pro společné jmění a každý z manželů je i v tomto období vlastníkem celé věci, přičemž jeho vlastnické právo je omezeno pouze vlastnickým právem druhého manžela. Proto přírůstky v podobě výnosů, například z nájemného, budou vypořádány v rámci řízení o vypořádání SJM a nelze v tomto případě hovořit o bezdůvodném obohacení.¹⁹⁶

Při vypořádání SJM mohou nastat situace, při kterých dojde k rozhodnutí soudu a věc je přikázána do výlučného vlastnictví jednoho z manželů, který je zpeněží a v souladu s rozhodnutím soudu vyplatí druhému manželovi částku na vyrovnání podílů. Následně je však toto soudní rozhodnutí zrušeno a nabízí se otázka, jak naložit s částkou, která byla v souladu se zrušeným rozhodnutím vyplacena. Nebude se jednat o částku, která by musela být vrácena jako bezdůvodné obohacení. Dovolací soud totiž zruší rozhodnutí o vypořádání zaniklého SJM a na předmětné SJM je pak nutné nahlížet tak, že nikdy nebylo vypořádáno a dále se na něj uplatní pravidla SJM. Částka, kterou jeden z manželů vyplatil druhému na základě následně zrušeného soudního rozhodnutí, se považuje za transformovaný

---

¹⁹⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 236 – 238.

¹⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4280/2015.

majetek zaniklého SJM, které doposud nebylo vypořádáno a tím pádem nemohlo dojít k bezdůvodnému obohacení. K této vyplacené částce se však bude přihlížet v rozhodnutí o vypořádání SJM.¹⁹⁷

4.3. Způsoby vypořádání společného jmění manželů

Problematika způsobů vypořádání SJM není v OZ blíže vymezena. Základ tvoří část § 740 OZ, který hovoří o tom, že pokud se manželé nedohodnou, rozhodne na návrh některého z nich soud. Blíže pak samotné způsoby vypořádání nejsou nikde určeny a soud má v tomto ohledu značnou volnost. Navíc se v tomto ohledu může odklonit od způsobů, které byly uvedeny v samotném návrhu. V pomoci s určováním způsobu vypořádání nenapomáhá ani § 742 OZ, který pouze uvádí jak má soud při vypořádání postupovat a jaká hlediska má zohledňovat při určování výše podílů. Nehovoří však o způsobech vypořádání.

Dále budou uvedeny způsoby vypořádání, které je možno použít v souladu s předchozí i dosavadní právní úpravou.¹⁹⁸

4.3.1. Příkazání konkrétní věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů

V kontextu všech způsobů vypořádání SJM lze tento označit za preferovaný. Pokud v daném případě neexistují další okolnosti, které by tomu bránily, pak by měl být upřednostňován před jinými způsoby, zejména například podílovým spoluvlastnictvím. Pokud totiž manželství zaniká rozvodem, může to v celé řadě případů znamenat taktéž narušené vztahy mezi manžely a společná správa nad majetkem v podílovém spoluvlastnictví by se do budoucna mohla jevit jako problematická.

Výsledkem příkazání by měly být podíly, které budou svou velikostí odpovídat podílům určeným na základě § 742 OZ.¹⁹⁹

Soudní praxe definovala několik základních obecných pravidel, které se uplatňují při příkazání konkrétní věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů:

- a) Účelné využití věci.²⁰⁰

¹⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 5866/2017.

¹⁹⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 339.

¹⁹⁹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 594.

²⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2289/99.

- b) Který z manželů měl věc naposledy v držení, a u kterého došlo k amortizaci dané věci. A to zejména s ohledem na dobu, která uplynula od rozvodu manželství do vypořádání SJM.²⁰¹
- c) Určení věci na základě účelného využití by ideálně mělo proběhnout tak, aby nebylo nutno následně vyrovnat podíly peněžitou částkou.²⁰²
- d) Můžou nastat i situace, kdy není možné nebo účelné, aby rozdělení věci odpovídalo velikosti jejich podílů. V tom případě se bere ohled na to, aby byla částka, kterou musí jeden manžel vyrovnat podíl druhému, co možná nejmenší.²⁰³
- e) Fakt, že daná nemovitost patří historicky rodině jednoho z manželů po několik generací, tento manžel zde prožil celý svůj život a k danému majetku má silný citový vztah.²⁰⁴
- f) Můžou být zohledněny také důvody rozpadu manželství. Jako příklad lze uvést nadměrné požívání alkoholu nebo domácí násilí. Pak by bylo nespravedlivé a v rozporu s dobrými mravy, aby daná věc (např. byt) byla přikázána manželovi, který takovým chováním rozpad manželství způsobil.²⁰⁵

Pro všechna tato pravidla platí, že je nemusí soud striktně dodržovat, pouze mu nabízí určitá východiska k řešení konkrétní situace. Každý případ má svá specifika a soudci je dán široký prostor pro uvážení zvolit ten nejvhodnější způsob vypořádání. Je nutné dodat, že odchýlení od závěrů ustálené judikatury však musí náležitě zdůvodnit.²⁰⁶

4.3.2. Přikázání věci do vlastnictví jednoho z manželů s finanční kompenzací pro druhého

Tento způsob přichází v úvahu zejména v situacích, kdy není možné přikázáním věci dostat velikosti podílů podle § 742 OZ. Ať už rovným dílům, nebo disparitním podílům. Například v případě, že je zde hodnotná nemovitost, která svou cenou výrazně převyšuje další majetek v SJM a jeho přikázáním do výlučného vlastnictví jednoho z manželů vznikne nutnost finanční kompenzace pro manžela

²⁰¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2003, sp. zn. 22 Cdo 980/2003.

²⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1054/2004.

²⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2002, sp. zn. 22 Cdo 264/2001.

²⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1280/2011.

²⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2013, sp. zn. 22 Cdo 999/2011.

²⁰⁶ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, str. 595.

druhého. Velice výjimečně by k tomuto měl soud přistupovat v případě nesouhlasu obou manželů. Soudní rozhodnutí by mělo mezi manžely ideálně založit vztah bez dalších sporů.²⁰⁷

Pokud je součástí SJM stavba (např. dům), jenž stojí na pozemku, který patří do výlučného vlastnictví pouze jednoho z manželů, soud takovou stavbu přikáže do výlučného vlastnictví manželovi, který vlastní tento pozemek. Druhému manželovi je přikázána finanční kompenzace. Mohou však výjimečně nastat i situace, kdy dojde k přikázání stavby do podílového spoluvlastnictví nebo do výlučného vlastnictví manžela, jenž nevládní pozemek, na kterém stavba stojí. Takového závěru lze dosáhnout zejména v případech, když by bylo přikázání stavby vlastníkovu pozemku ve zjevném rozporu se zákonem. Pak není možné judikatorní závěry postavit nad pravidla uvedená v zákoně. Tento výjimečný závěr by musel být dostatečně odůvodněn také ve vztahu k aktuálně účinnému OZ a superficiální zásadě, která z něj vychází. Soud by musel dostatečně zdůvodnit, proč nedojde k naplnění této zásady a nebude sjednocen vlastnický režim pozemku a stavby.²⁰⁸

Pro vypořádání a určení výše finanční kompenzace je důležitá ta skutečnost, že stavba v SJM stojí na pozemku, jenž náleží do výlučného vlastnictví pouze jednoho manžela. Lze to označit za právní vadu, která snižuje cenu dané stavby a finanční kompenzace proto bude nižší, než kdyby stavba stála na pozemku, který patří do SJM.²⁰⁹

4.3.3. Přikázání veškerého majetku jednomu z manželů

Je to další z možných variant, jak může soud rozhodnout. Může se k němu uchýlit v celé řadě případů. „*Tato varianta bude namíste například v případech, kdy do SJM spadá jen jedna věc (např. nemovitost), popřípadě v situaci, kdy všechny společné věci užívá jen jeden z manželů pro sebe nebo pro potřeby společných dětí, které mu byly svěřeny do péče*“.²¹⁰ Soud může tento způsob využít v případech, kdy jeden z manželů nemá finanční prostředky na uhrazení dluhů a tak je celý majetek přikázán tomu druhému, ale zároveň s ním i dluhy, které dosahují hodnoty takového majetku.

²⁰⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 340.

²⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. 22 Cdo 2405/2018.

²⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2885/2019.

²¹⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 233.

S tímto způsobem samozřejmě souvisí kompenzace ve prospěch toho, komu nebyl žádný majetek přikázán. Tato výše bude vycházet zejména z hodnoty přikázaného majetku, ale také se zde musí zohlednit velikost podílů určená na základě pravidel v § 742 OZ, která mohou založit disparitu podílů.

Soud může také rozhodnout o peněžní kompenzaci podílu ve splátkách.²¹¹

4.3.4. Rozdělení věci

Rozdělení věci je dalším možným způsobem pro vypořádání SJM rozhodnutím soudu, které však stojí na podmínce, aby samotné rozdělení bylo možné, tedy aby věc byla dělitelná. Tento způsob nepřichází v úvahu v případě, že by rozdělením došlo k poškození věci nebo k podstatnému snížení hodnoty dané věci. Není vhodné ho užít ani pro hromadné věci, jejichž rozdělením by došlo k podstatnému snížení jejich ceny (např. sbírka známek). Co se týká podílů, které by z případného rozdělení vznikly, tak jsou přípustné mírné odchylky, které je možné kompenzovat v rámci jiné části vypořádání. OZ v § 1165 řeší rozdělení práva k nemovité věci, kterým vzniknou vlastnická práva k jednotlivým jednotkám dané nemovité věci.²¹²

4.3.5. Přikázání věci do podílového spoluvlastnictví obou manželů

K tomuto způsobu vypořádání SJM by měl soud přistupovat výjimečně, a to zejména v situacích, kdy se jiné řešení nenabízí. Pokud se totiž manželé nebyli schopni sami dohodnout o vypořádání SJM, pak to v drtivé většině případů může znamenat, že jejich vzájemný vztah je značně narušen vzájemnými neshodami. Pak se jeví skutečně jako problematické přikázat jim do podílového spoluvlastnictví věc, ohledně níž budou muset komunikovat a domlouvat se. Tento předpoklad v mnoha případech nezakládá prostor pro harmonický vztah do budoucna a mohl by přinést celou řadu nežádoucích potíží.²¹³

4.3.6. Prodej věci a rozdělení výtěžku

Nejvyšší soud se k tomuto způsobu vypořádání SJM ve své rozhodovací praxi staví poměrně negativně. Zejména z toho důvodu, že podle jeho názoru není

---

²¹¹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 233.

²¹² MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, str. 598.

²¹³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 234 – 235.

účelem vypořádání SJM „aby se manželé, resp. bývalí manželé zbavovali vlastnictví k věcem, jež nadále nechtějí vlastnit“.²¹⁴

Soud by neměl svým rozhodnutím zbavovat oba manžele vlastnictví k věci proti jejich vůli. Opačným způsobem se však jeví situace, kdy o to oba manželé stojí. Prodej věci a rozdělení výtěžku se jeví jako vhodné řešení třeba v situacích, kdy je součástí SJM věc, která má značnou hodnotu, nejde rozdělit, ani jeden z manželů nemá dostatek peněžních prostředků na vyplacení toho druhého a podílové spoluvlastnictví nepřipadá v úvahu z důvodu problematického vztahu.²¹⁵

Za současné právní úpravy se dá však očekávat, že dojde k určitému posunu v judikatuře. To lze dovozovat zejména ze zákonného ustanovení, ve kterém je stanoveno, že pro společné jmění se obdobně použijí ustanovení o spoluvlastnictví, není-li stanoveno jinak.²¹⁶ A mezi způsoby vypořádání spoluvlastnictví řadíme také prodej věci ve veřejné dražbě, kterou nařídí soud.²¹⁷

---

²¹⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 235.

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 712

²¹⁷ Tamtéž, § 1147

5. Závěr

Hlavním cílem práce je rozebrat problematiku vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu. Poskytnout čtenáři komplexní pohled na dané téma a s ním i na SJM obecně, jelikož spolu s vypořádáním neoddělitelně souvisí.

Druhá kapitola je věnována SJM v obecné rovině. Dochází zde k vymezení zejména základní pojmů, které jsou pro SJM a jeho vypořádání klíčové. Je zde popsáno čím je vlastně SJM tvořeno, co vše je jeho součástí a co naopak tvoří výjimky a do společného majetku ho nelze řadit. V další části této kapitoly jsou definovány režimy SJM, jež je možné v rámci českého právního řádu využít a postupně je charakterizován zákonný, smluvený i rozhodnutím soudu založený režim, jelikož každý z nich má svá specifika, výhody i nevýhody.

Ve třetí kapitole je navázáno na předchozí tím, že jsou konkrétně rozvedeny veškeré skutečnosti, jež vedou k vypořádání SJM. Toto s tématem práce nedílně souvisí, protože aby mohlo popisováno soudní vypořádání SJM jako hlavní část práce, je důležité uvést veškeré skutečnosti, které zavdají k takovému vypořádání důvod. Autor se snaží co možná nejlépe každou ze skutečností definovat, avšak je nutné říct, že každá je natolik rozsáhlá, že by to v mnoha případech vydalo na samostatnou práci.

Ve čtvrté stěžejní kapitole dochází k rozpracování samotného vypořádání SJM rozhodnutím soudu. Cílem v této části je do detailu rozpracovat všechny zásady, které vychází z § 742 OZ. Je úmyslem vymežit rovnost podílů, v čem spočívá a z jakého důvodu je to základní východisko při soudním vypořádání SJM. Dále je kapitola zaměřena na veškeré výjimky, které mohou tuto rovnost narušit a založit disparitu podílů. Tento paragraf lze označit za určitou šablonu, podle které může soud postupovat, aby byl v důsledku schopný spravedlivě rozhodnout o velikosti podílů. Úmyslem je nastínit veškerá hlediska, která jsou pro takové rozhodování klíčová, a která mají zásadní vliv na majetkové společenství manželů. Tato kapitola se dále věnuje samotnému návrhu na vypořádání SJM, na základě něhož soud v dané věci rozhoduje. Zaměřuje se na jeho náležitosti a obsahovou část. V další části této kapitoly jsou rozebírány jednotlivé způsoby vypořádání společného majetku, které soud může pro své rozhodnutí použít. Každý z těchto způsobů má svá specifika a ne každý se dá použít vždy.

Odbornost a kvalita práce je založena na rozsáhlém a pestrém seznamu literatury, který je tvořen celou řadou monografií různých autorů, nechybí v čteném

zastoupení také komentářová literatura, která vždy nabídne ke každému tématu rozšířený pohled na věc. Svá tvrzení zakládám taktéž na mnoha rozhodnutích soudů, zejména Nejvyššího soudu, která jsou pro právní teorii důležitá a svým rozsahem napomáhají k ustálení a vymezení pojmů a situací, které nemusí být v právních předpisech vždy dostatečně definovány. A v neposlední řadě autor využívá i několika časopiseckých zdrojů, které v mnoha případech nabízí odborné informace a zkušenosti z praxe svých autorů a pomáhají rozšířit přehled o dané problematice.

V aktuální právní úpravě SJM a jeho vypořádání lze spatřovat v mnoha ohledech posun oproti úpravě předchozí. Konkrétně v rámci soudního vypořádání došlo v celé řadě případů k převzetí předchozí úpravy, ale taktéž došlo k nápravě různých nedostatků, kterými přešla právní úprava trpěla. Za zmínku stojí například ustanovení § 742 odst. 2 OZ, v němž je oproti předchozí právní úpravě, zachycena redukce i valorizace vnosu a zápočtu.

Autor práce se však v některých ohledech nemůže ubránit dojmu, že se aktuální právní úprava jeví nedostatečně konkrétně, což dokazuje celá řada případů, u nichž musel autor ve své práci používat formulace typu „zákon blíže nespecifikuje, v zákoně není uvedeno nebo třeba zákonem není jasně vymezeno“. V celé řadě těchto případů se jedná o důležité věci, které by si zasloužily být v rámci právní jistoty náležitě definovány. Jako příklad lze uvést otázku, zda budou součástí vypořádání SJM i přírůstky majetku v době mezi zánikem, zrušením nebo zúžením SJM a jeho vypořádáním. I přesto, že se k tomuto soudní praxe staví jednoznačně, podle autora by toto mělo být zcela určitě definováno v právní úpravě.

Kladně lze hodnotit snahu zákonodárce se v mnoha případech nechat inspirovat fungující zahraniční právní úpravou. Lze uvést například úpravu právní ochrany nepodnikajícího manžela před podnikáním manžela druhého.

V rámci právní úpravy považuje autor za žádoucí, aby se součástí OZ do budoucna staly způsoby, kterými soud může rozhodnout o vypořádání SJM. V tuto chvíli je vodítkem pro způsoby vypořádání pouze § 740 OZ, který je však explicitně nevymezuje a soud má v tomto ohledu značnou volnost. Všechny tyto způsoby by měly být v zákoně řádně definovány včetně podmínek jejich užití.

Součástí stanoveného cíle bylo vypracovat takovou práci, která bude přínosem jak pro odbornou veřejnost, tak pro čtenáře laika. Vzhledem k rozsahu práce a množství použitých zdrojů, z nichž se v této práci vychází, považuje autor tento cíl za splněný. Práce je založena jak na právní teorii, tak na soudní praxi a

nabízí čtenáři ucelený exkurz, který začíná přes vymezení základních pojmů v rámci SJM, dále přes skutečnosti vedoucí k vypořádání až k procesu samotného vypořádání.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, 313 s. ISBN 978-80-7400-565-7.
2. ŠARMAN, J., ŠUPÁKOVÁ, H. *Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely*. 2. aktualiz. a rozš. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2010, 608 s. ISBN 978-80-7357-592-2.
3. ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 752 s. ISBN 978-80-7478-457-6.
4. KRÁLÍK, M. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2014, 528 s. ISBN 978-80-87576-96-0.
5. MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 2064 s. ISBN 978-80-7502-004-8
6. DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, 296 s. ISBN 978-80-7357-597-7.
7. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1380 s. ISBN 978-80-7400-503-9.
8. POLIŠENSKÁ, P., FEBEROVÁ, R., STUHLÍK, Z. *Musíš znát ... Rodinné právo. Manželství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 260 s. ISBN 978-80-7552-902-2.
9. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 400 s. ISBN 978-80-7400-644-9.
10. ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 196 s. ISBN 978-80-7478-325-8.
11. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1464 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

12. HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1824 s. ISBN 978-80-7400-691-3.
13. ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů. § 136 - § 151 občanského zákoníku. Podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*, Praha: Linde Praha a. s., 2012, 161 s. ISBN 978-80-86131-58-0.

Judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 22 Cdo 3457/2018.
2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2008, sp. zn. 22 Cdo 2779/2008.
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2019, sp. zn. 22 Cdo 1149/2019.
4. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. 22 Cdo 4400/2018.
5. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 599/2018.
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017.
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 684/2004.
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2433/99.
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3637/2010.
10. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2661/2019.
11. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2914/99.
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 22 Cdo 656/2010.
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3272/2010.
14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1342/2002.
15. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3110/2010.
16. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2921/2005.
17. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1488/2013.
18. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 22 Cdo 3636/2008.
19. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2263/2005.
20. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3090/2009.
21. Nález Ústavního soudu ze dne 12. 7. 2011, sp. zn. II. 231/10.
22. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1128/2005.
23. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2406/2004.
24. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1574/2003.
25. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3708/2010.
26. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4072/2010.

27. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2003, sp. zn. 22 Cdo 820/2003.
28. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 22 Cdo 511/2019.
29. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 22 Cdo 3542/2006.
30. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2457/2004.
31. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2655/98.
32. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2289/99.
33. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2003, sp. zn. 22 Cdo 980/2003.
34. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1054/2004.
35. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2002, sp. zn. 22 Cdo 264/2001.
36. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1280/2011.
37. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2013, sp. zn. 22 Cdo 999/2011.
38. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. 22 Cdo 2405/2018.
39. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2885/2019.
40. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011.
41. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2095/2019.
42. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4280/2015.
43. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 5866/2017.

Odborné články

1. KRÁLÍK, M. *Judikatura NS: Společné jmění manželů z pohledu aktuální rozhodovací praxe*. Soudní rozhledy. 2019, č. 10, str. 310 – 315.
2. KRÁLÍK, M. *Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM)*. Soudní rozhledy. 2012, č. 11-12, str. 383 – 390.
3. ŠVAJGLOVÁ, R. *Vnos versus rozšíření společného jmění manželů*, Bulletin advokacie. 2017, č. 1-2, str. 30 – 32.

Důvodová zpráva

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Stanoviska

1. REDAKCE. *Výkladové stanovisko Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti k seznamu ujednání o manželském majetkovém režimu*. Výkladová stanoviska KANCL. 2013, č. 1.

Právní předpisy

1. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
2. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
3. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.
4. Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).
5. Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva.
6. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský řád soudní.
7. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.
8. Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.
9. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
10. Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.
11. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.
12. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).
13. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.
14. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Seznam použitých zkratk

SJM	Společné jmění manželů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
NŘ	Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
Evidence listin	Evidence listin o manželském majetkovém režimu
Seznam listin	Seznam listin o manželském majetkovém režimu
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský řád soudní
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Cizojazyčné resumé

Aim of the diploma thesis is to create a complex view on the settlement of community property of spouses by a court decision issue.

In the second chapter it is defined what does the settlement of community property of spouses mean and how it is formed. It is focused on the basics, individual parts and exceptions and also on individual regimes of community property of spouses and its management.

The third chapter is focused on causes leading to settlement of community property of spouses. It includes diverse facts which if occur, lead to the settlement of community property.

The fourth chapter is the main part of the diploma thesis in which author pursues to all legal principles of community settlement of spouses in detail which are included in § 742 of the Civil code. These principles create a basic starting point for court decision in this matter. At the same time it is focused on the proposal of community property of spouses itself which is submitted to the court. All other requirements including the matter of content are also mentioned. The last part of the fourth chapter is dedicated to the individual methods of community property of spouses.

The author draw from professional and commentary literature including few articles and many court decisions.